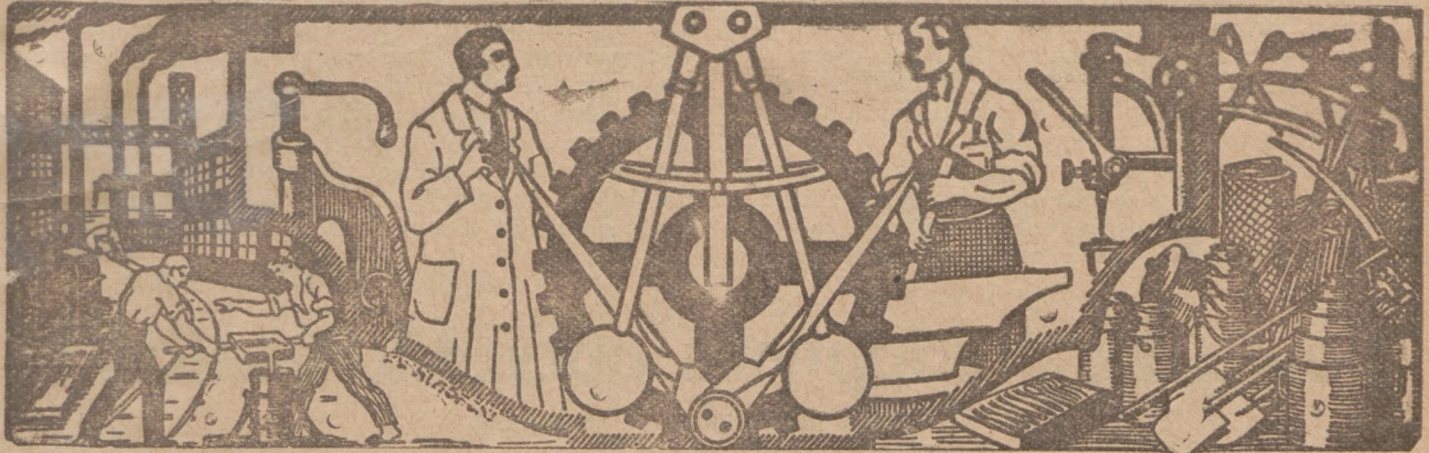

RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI:

„ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA” ♦ „POSTĘPY W PRZEMYSLE” ♦ „DZIAŁ SAMOCHODOWY” ♦ „HANDEL I PRZEMYSŁ ROWEROWY” ♦ „DZIAŁ WYDOLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY” ♦ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH”

Nr. 2

Poznań, 11 stycznia 1930

Rok X

PRZEDPŁATA

kwartalna 4% zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA

POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Zagadnienie ubezpieczenia kredytów eksportowych z punktu widzenia ogólnej polityki gospodarczej państwa

Zwolnienie tempa eksportu kapitałów w państwach europejskich, eksportu pod postacią towarów, wywołało konieczność głębszego zainteresowania się sprawą ubezpieczenia kredytów eksportowych, jako czynnika bezpośrednio z tem związanego.

Silny brak kapitałów w Europie pociągnął za sobą również ograniczenie zdolności ekspansyjnych, przyczem zwolnienie tego tempa bardziej się ujawniło w tych państwach, które swą ekspansję gospodarczą opierali na kapitałach zagranicznych, a w szczególności amerykańskich.

Chroniczny brak kapitałów w Polsce i konieczność dysponowania większymi wstępnymi kredytami dla opanowania nowych rynków zbytu, stawia na czoło zagadnień aktualnych w Polsce sprawę ubezpieczenia kredytów eksportowych.

Rozpatrując zatem zagadnienie ubezpieczenia kredytów handlowych a specjalnie eksportowych w obecnym jego stadium rozwojowym, należałoby nasamprzód uprzytomnić sobie, na czym zagadnienie to polega. Najlepiej transakcję taką uprzytomnić sobie można w ten sposób, że zastępca, któremu powierza się sprzedaż artykułu, obejmuje wobec reprezentowanej przez siebie firmy porękę za sumy należne od odbiorców, wzamian za to otrzymuje prawną stawkę ponad normę przypadającej mu prowizji. Transakcja ta, jak widzimy, jest niczem innym, jak ubezpieczeniem kredytu i niczem się odeń nie różni. Dostawca towaru jest w ten sposób ubezpieczony od strat netto wynikłych wskutek niewypłacalności odbiorcy.

Zasadnicze prawidła, jakimi kierują się Towarzystwa Kredytów Handlowych, ujęte są w 6 punktach *):

1. Ubezpieczony zawsze musi ponosić część ryzyka.
2. Ubezpieczone transakcje dotyczą nowych umów sprzedaży towarów.
3. Wszelkie informacje i doświadczenia przeszłości pozwalają na udzielenie proponowanej sumy kredytu, a przystępujący do ubezpieczenia nie posiada wiadomości, rzucających ujemne światło na zdolność kredytową odbiorcy.
4. Za podstawę ubezpieczenia przyjmuje się fakturą wartość towarów netto, to jest z wyłączeniem jakichkolwiek dodatkowych kosztów, lub opłat.
5. Ubezpieczony zastosuje się bezwzględnie do wskazań zakładu ubezpieczeniowego co do dochodzenia pretensji itp. w razie żądania zakładu ubezpieczenia, doprowadzi do ogłoszenia upadłości, jakkolwiek natomiast układ zawrze jedynie za zgodą zakładu ubezpieczeniowego.
6. W wypadkach niewypłacalności dłużnika, pretensja zaliczona zostanie do pasywów masy. W razie niezaliczenia pretensji do pasywów masy — odpowiedzialność zakładu ubezpieczeniowego opada eo ipso.

Odnośnie kredytów eksportowych, uwzględnić należy jeszcze dwa zasadnicze punkty, a m.:

*) Przegląd Ubezpieczeniowy nr. 2, 1929.

1. Ryzyko odmowy przyjęcia towaru i
2. Ryzyko wojny.

Ryzyko odmowy przyjęcia towaru nie jest jednoznaczne z ryzykiem kredytowym, choć może się z nim utożsamiać w wypadku, gdy odmowa ta wpływa na skutek niewypłacalności klienta. Podczas gdy zatem straty wynikłe z pierwszej możliwości nie są objęte ubezpieczeniem kredytu, to jednak w drugim wypadku ryzyko jest już objęte przez ubezpieczenie kredytu.

Jedyna próba ubezpieczenia ryzyka odmowy przyjęcia towaru miała miejsce w 1922 r. w Ameryce, wyniki jednak były tak niekorzystne, że Towarzystwo Ubezpieczeń zmuszone było do likwidacji swych agend już po kilku miesiącach swej pracy.

Odnosnie sprawy ryzyka wojny, zaznaczyć należy, że cały szereg państw sprawę tę już dostatecznie uregulował, wychodząc oczywiście z założenia, że nie jest ona zagadnieniem pierwszorzędno znaczenia,

ponieważ ubezpieczenia przyjmują w zasadzie kredyty trzymiesięczne.

Przechodząc obecnie do badania szans i możliwości założenia towarzystwa asekuracji kredytów handlowych i eksportowych w Polsce, zaznaczyć przede wszystkim należy, że w tej dziedzinie nie mamy jeszcze żadnych doświadczeń.

Opieramy się narazie na wynikach działalności podobnych instytucji w Belgii, Francji i Anglii, gdzie interesy ubezpieczeń kredytu handlowego, a specjalnie eksportowego nie tylko że normalnie już funkcjonują, ale kroczą ku ciągiem rozwojowi.

Dążenie ekspansyjne Polski dla zdobywania zagranicznych rynków wzmagają się coraz bardziej. Dlatego też sprawą ubezpieczenia kredytów eksportowych należałoby się głębiej zająć i to z punktu widzenia ogólnej polityki gospodarczej państwa.

(— W —)

Nowe drogi „dopływu obcych kapitałów“

W obrocie polskiego stanu posiadania.

W przemyśle polskim dokonuje się wogóle proces nadzwyczaj niepokojący. Każdy niemal dzień przynosi smutne informacje o wyprzedzaży w obce ręce w części, lub w całości wielkich przedsiębiorstw i firm.

Sprawę wyprzedzaży polskich przedsiębiorstw przemysłowych w ręce kapitału zagranicznego podnosi w „Kurjerze Warszawskim“ pos. St. Zalewski. Z treści artykułu najdobitniej wysnuć można wnioski, że nie jest obojętnym, w jakiej postaci mają do kraju napływać obce kapitały: Czy będą to pożyczki pieniężne, czy towarowe, kredyty krótko czy też długoterminowe, czy formy wręcz wykupywanej własności.

„Trzeba też jasno sobie powiedzieć, że znajdujemy się poza sferą cyrkulacji kapitałów światowych. Szereg okoliczności składa się na to, a należy przypuszczać, że względy niepewności politycznej odgrywają tu conajmniej taką samą rolę, jak brak jasnej i zdecydowanej linii gospodarczej“.

To też o pożyczkach nie słychać zupełnie, natomiast

„zjawiają się myśli o koncesjach, jako swoistej formie kredytu, przypominającej częściowo eksploatację kolonialną, a częściowo „kapitulacje“ tureckie z przed wojny. Coraz też częściej dochodzą do skutku operacje, które, pod pozorami „pożyczek“ kryją treść zupełnie inną. Jest to wyprzedaż. Właściciele polscy odstępują swoje udziały kapitalistom zagranicznym. Towarzystwo mieszanane spodziewa się lepszego traktowania; li czy na swych cudzoziemców. Każdy wie, że kapitalista-cudzoziemiec jest dla sfer kierowniczych zjawiskiem pożądanym“.

Wyprzedaż polskich placówek trwa i odbywa się pod firmą „obcych kapitałów zagranicznych“. Odbywa się ciągle przechodzenie stanu posiadania w obce ręce, a zatem następuje utrata wpływu na wytwórczość, redukcja Polaków do roli najemników itp.

Dla charakterystyki wyszczególnimy pokłosie ostatnich kilku dni:

Na ostatnim posiedzeniu Rady Miejskiej Włocławka uchwalony został wniosek Magistratu, zezwalający sprzedać nowowytbudowaną elektrownię szwedzkiemu towarzystwu Electro-Inwest, wzamian za pożyczkę w sumie 5 milj. złotych. Pożyczka ta ma być obrócona na budowę kanalizacji.

O transakcji tej pisaliśmy już w jednym z ub. numerów naszego wydawnictwa, dla uzupełnienia jednak warto zaznaczyć, że wysokość oprocentowania wynosić ma 6¼ proc., a po 10 latach ma nastąpić zwrot 2,5 milj. zł. Elektrownia ta według obliczeń i zapowiedzi miała być poważnym źródłem dochodów miasta i poważnym czynnikiem w jego gospodarstwie. Nadzieje te spełzły na niczem, a rada m. uchwaliła ją sprzedaż.

Dalszą transakcją z kapitałem zagranicznym jest sfinalizowanie umowy, na podstawie której znaczna część akcji Zakładów Elektrotechnicznych „Brygiewicz, Zucker i Spółka „Bezet A. S.“ przejmują kapitał belgijski, a m. Spółka „Ateliers de Constructions Electriques de Charleroi“ oraz „Union Financière Polonaise“.

Również Société Financière et Industrielle Belgo-Polonaise nabyło od rodziny Kronenbergów pakiet

SIATKI

4-ro i 6-cio kątno oraz karbowane 8380

Tkaniny metalowe - siatki rabcicowe i t. p.

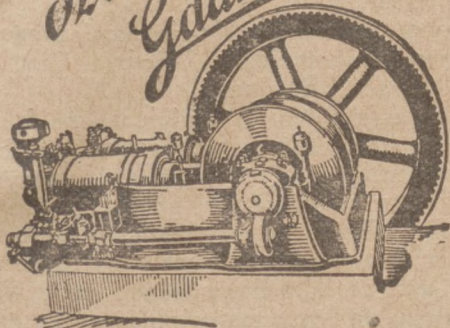
Ceny konkurencyjne Dostawa terminowa.

„DRUTOWNIA - POZNAŃ“ Fabryka siatek i płotów drucianych

dawn. R. MATUSZEWSKI I S-ka.

Poznań, św. Marcin 45 a, II. ptr., tuż przy ul. Gwarnej

*Stocznia
Gdańska*

7969

Bezsprężarkowe SILNIKI DIESEL'A

do mocy włącznie 1500 KM dla każdego ruchu.

Gdańsk, Werftgasse 4, tel. 23-441
Warszawa, Jasna 11 m 5, tel. 99-18,
Łódź, Traugutta 9, tel. 41-83,
Poznań, Słowackiego 18, tel. 77-85,
Kraków, Wiślna 12, tel. 30-49,
Katowice, ul. Wita Stwosza 3, tel. 27-10,
Lwów, Podleskiego 7, tel. 48-88,
Lublin, Krakowskie Przedmieście 56 m 8, tel. 9-62,
Równe, 3-go Maja 50, tel. 307,
Wilno, Jagiellońska 9 m 12, tel. 8-84.

Odnaczone zostały na P. W. K. w Poznaniu medalem „Grand Prix” i wielkim medalem złotym.

Odlewy Stalowe

Z

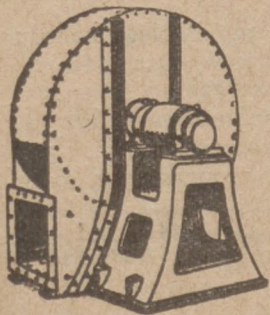
własnych lub nadesłanych modeli wytworu

Huty „Częstochowa“

Krótkoterminowo po cenach
najprzystępniejszych
polecają

Modrzejowskie Zakłady
Górnico-Hutnicze Sp. Akc.
Sosnowiec

7706

Wentylatory

na każde ciśnienie
i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych
Katowice-Załęże.

3296

BRACIA SZAJN

Fabryka Śrub i Gwoździ
Spółka Akcyjna

w BĘDZINIE

WYRABIA:

DRUT
i
LINKI
MIEDZIANE
ELEKTROLITYCZNE

7141a

Drewniane tarcze zapędowe

we wszystkich rozmiarach oraz 8411

zęby drewniane do kół żelaznych
po najniższych cenach dostarcza

Fabryka Narzędzi Stolarskich
A. Wardziński, Nakło-Notec

Wyroby moje zostały na P. W. K. w Poznaniu odznaczone
złotym i srebrnym medalem.

PASY

skórzane i z sierści wielbłądziej
jak również 7846

wszelkie inne artykuły techniczne
poleca

„HATECH“

Skład Artykułów Technicznych STEFAN CZAPSKI
POZNAŃ, ŚW. MARCIN 65

akcyj Mirkowskiej Fabryki Papieru, wynoszący 60 procent kapitału zakładowego tej fabryki.

Ta sama grupa belgijska opanowała zakłady ostrowieckie, „Parowóz” i szereg innych przedsiębiorstw.

Wiedeńska firma kablowa „Felten Culion” o kapitale niemieckim nabyła bydgoską fabrykę „Kabel Polski”.

O tym ostatnim nadwyraz smutnym fakcie donosi „Gazeta Bydgoska”, że od roku już fabryka ta stała się domeną nacjonalistów niemieckich, obywateli Rzeszy Niemieckiej i Austrii. W roku 1928 bowiem Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu — sprzedał własny portfel akcji przedsiębiorstwa firmie „Felten Culion” we Wiedniu. Skoro tylko Niemcy weszli w posiadanie fabryki bydgoskiej, zaczęli natychmiast zwalniać personel urzędniczy i robotników polskich, obsadzając stanowiska żywołem niepolskim. Stanowiska kierownicze objęli Niemcy obcokrajowcy. Główną sprężyną wszystkiego był naślany z Wiednia inż. Schattaner. Dyr. Wdziękońskiego usunięto na stanowisko drugiego dyrektora.

Ofiarą padł również inż. Łaniewski, niezwykle zasłużony dla fabryki, który od roku 1924 przyczynił się wielce do rozwoju fabryki i odbudował ją po pożarze w roku 1926. Systematycznie sprowadzano całe zastępy urzędników niemieckich. Kierownik obecny „Kabela Polskiego”, p. Schattaner, osiągnął nawet przedłużenie paszportu rzekomo jako niezbędny fachowiec, co nie da się niczem uzasadnić, gdyż Schattaner wcale nie jest specjalistą. Głównym mistrzem fabrykacji kabli i kierownikiem gumowni jest znany na gruncie bydgoskim Niemiec Dobesch, karany już za

zniechęcenie polskości przez Sąd Grodzki w Bydgoszczy w r. 1928. Narodowości niemieckiej są dalej: Walcel, Stetner, Schwiederoch i Milewski. W ostatnich czasach zwolniono urzędników i mistrzów polskich, którzy posiadali dokładną znajomość prac kablowych i pracowali od 4—5 lat w fabryce, m. in. mistrzów Polaków Giera i Szretera.

Kierownikiem oddziału kabla dalekosieżnego jest inż. Peyrl, obywatel austriacki z Wiednia. Peyrl jeździ często do Gdańska i Berlina.

Transakcja ta jest tem smutniejsza, że fabrykę uruchomiono wyłącznie siłami fachowcami polskimi. Jakość zaś wychwalanej i przechwalanej fabrykacji kabli li tylko przez Niemców stoi poniżej przeciętnego nawet poziomu. Dowodnie wykazała to ostatnia dostawa kabli dla Ministerstwa Spraw Wojkowych, które to kable uznano jako niepodatne i mało wartościowe ze względu na lichej materiał i jeszcze gorszy wyrób.

Maszyny i urządzenia techniczne zakupuje się oczywiście w pierwszym rzędzie w Niemczech.

Do obszerniejszego omówienia tych spraw jeszcze powrócimy, narazie ograniczamy się jedynie do podania smutnych faktów nabywania nieraz za bezcen starych polskich przedsiębiorstw, dobrze prosperujących i mających dla kraju wielkie znaczenie gospodarcze.

Słusznie zatem podnosi „Głos Narodu”, że „jeżeli ekspansja kapitału zagranicznego dokonuje się kosztem utraty polskiego posiadania, to fakty takie należy uważać za wysoce niebezpieczne w skutkach dla całokształtu życia gospodarczego kraju.

(— K —)

Postulaty konferencji węglowej w Genewie

W obronie rozwoju polskiego przemysłu węglowego

W dniu 6 stycznia rb. rozpoczęła się w Genewie międzynarodowa konferencja węglowa dla omówienia palących problemów socjalnych przemysłu węglowego.

Do ważniejszych spraw, które znalazły szczególne rozpatrzenie, zaliczyć należy kwestje *wyrównania czasu, pracy, zarobków górniczych* i warunków pracy w przemyśle węglowym.

Rozpatrując sprawę wyrównania zarobków górniczych pod kątem widzenia sprawozdania Międzynarodowego Biura Pracy, wywnioskować można, że wyrównanie zarobków robotniczych przedstawia narazie trudności nie do pokonania i nie może być mowy o ich przewyżczeniu, a zatem i o rozwiązaniu tego problemu na korzyść złagodzenia międzynarodowego kryzysu węglowego.

Również nie wydaje się możliwym skuteczne rozwiązanie zagadnienia warunków pracy w górnictwie. Łatwo to można zrozumieć, o ile uwzględnimy, że warunki pracy w poszczególnych państwach różnią się zasadniczo między sobą, czy to wobec różnorodnych ustaw administracyjno-socjalnych, czy też zależnie od rozwoju kulturalnego państwa.

Widzimy zatem, że rozwiązanie zagadnienia „wyrównania zarobków” i „warunków pracy” będzie na wspomnianej konferencji sprawą trudną do przeprowadzenia. Łatwiej uda się być może osiągnąć wyrównanie godzin pracy.

Słusznie zatem znajdujemy w artykule dr. L. Falla w „Gaz. Handl.” twierdzenie, że „osiągnięty w ten sposób rezultat byłby dla całego szeregu krajów, a w szczególności dla Polski, szczytem niespra-

wiedliwości. Na polskim przemyśle węglowym sprawdziłaby się wówczas starorzyska sentencja: „Summus jus, summa iniuria” (zbytne przestrzeganie prawa prowadzi często do niesprawiedliwości).

W dalszej treści wspomnianego artykułu znajdujemy cenne porównanie warunków, w jakich znajdują się przemysły węglowe w Anglii i Polsce. I tak dzięki swojemu położeniu geograficznemu, kopalnie angielskie korzystać mogą łatwo dla celów eksportowych z transportu morskiego, a leżąc przeważnie w pobliżu wybrzeża, nie odczuwają kosztów transportu lądowego. Polskie kopalnie węgla znajdują się natomiast w odległości ok. 620 km. od portów, a zatem żadne konferencje i uchwały międzynarodowe nie będą w stanie zmniejszyć tej odległości.

Dzięki ogromnemu rozwojowi angielskiego handlu zamorskiego i olbrzymiemu importowi surowców do Anglii, mogą kopalnie angielskie korzystać ze znacznie niższych frachtów morskich, aniżeli wszystkie inne kraje kontynentalne. Polski przemysł węglowy ponosić musi znaczne koszty frachtów morskich, a to ze

Porady fachowe i organizacja

8405 odlewni stali, żeliwa i metali.

Artykuły pomocnicze: **FORMIT** spoiwo do piasków formierskich, idealny środek do wyrobu rdzeni (karni) grafit w kawałkach, podpórki i gwoździe karniowe cynowane, sztyfty formierskie i t. p.

INŻ. P. RUBIK, Poznań, Kraszewskiego 3. Telefon 7547

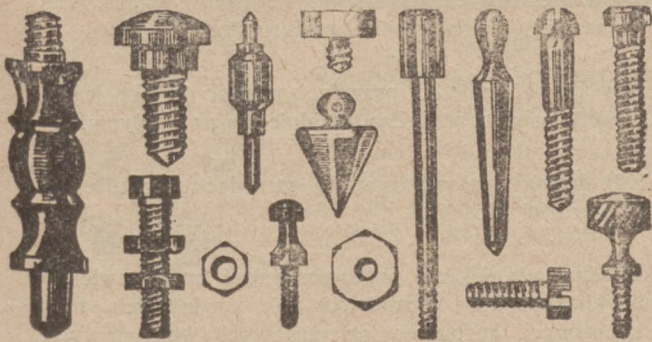
Fabryka Armatur E. v. Münstermann Bielsko (Śląsk)

Armatury do pary, wody i gazu
Wentyle żeliwne i stalowe
Zasuwy lekkiej i ciężkiej budowy
Hydranty pod- i nadziemne
Kurki zwykle oraz w specjalnym wykonaniu
Odlewy z brązu fosforowego do 15000 kg jednej sztuki

Wyłączny przedstawiciel na Poznańskie,
Pomorze oraz Gdańsk

Stefan Duchowski
Biuro Inżynierskie
Poznań, Al. Marcinkowskiego 1
Telefon 32-26 8053

Automatyczna fabrykacja śrub
toczonych i części fasonowych

A. Krawczyk, Poznań

Oddział I: Rynek Łazarski 19
Oddział II: Małeckiego 21

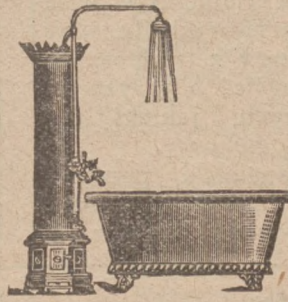
WYKONUJE ŚRUBY TOCZONE I CZĘŚCI FASONOWE
Z MOSIADZU, STALI I ŻELAZA ORAZ CZĘŚCI TO-
CZONE DO RADIOAPARATÓW I ELEKTRYCZNOŚCI.

Zamiejscowych WW. PP. Odbiorców uprasza się
o nadesłanie wzorów ewtl. rysunków
celem uzyskania korzyst-
nej oferty.

7234

PRECYZYJNE WYKONANIE! CENY B. NISKIE!

A. STANEK

specjalna fabryka pie-
ców i wanien kąpelo-
wych wszelk. rodzaju.

7244 w

Poznań
ul. Małe Garbary 7 a.
Telef. 33-50, Zał. w r. 1902

7847

Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

„POLFAZAM”

Fabryka zamków i okuć samochodowych
POZNAŃ - DĄBROWSKIEGO 81
właściciel B. GILL

wykonuje 7527

wszelkie okucia do karoseryj i wagonów.

Zamki, antaby, ręczki, przedłużacze do
zamków. Zawiasy wszelkiego rodzaju,
dźwigi do podnoszenia szyb, zderzaki
oraz wszelkie inne prace w zakres tenże wchodzące.

Zegary kontrolne robotnicze „Univera”

Brüsch & Co. Wiedeń IX
WIEN IX, Kolingasse 10a 8416

ANDRZEJ BERLIŃSKI

WYTWÓRNIĄ WYROBÓW METALOWYCH
LWÓW, SŁOWACKIEGO 4.

WYRABIA: ZNACZKI DLA PSÓW, ODZNAKI DLA
WSZEKICH STRAŻY: POŁOWEJ, LASOWEJ ITP.
TABLICE ORJENTACYJNE DLA GMIN, DRÓGO-
WSKAZY ORAZ WSZEKIE ODZNAKI TŁOCZONE
W METALU.

WARSZTATY SZEWCZENKI 11.

7745

względu na brak ładunku powrotnego frachtów morskich.

Również dbałe o rozwój przemysłu węglowego rządy angielskie, przychodzą stale z pomocą temu przemysłowi w razie jakichkolwiek trudności w postaci znacznych ulg podatkowych, taryfowych itp., podczas gdy niema mowy, aby walczący z trudnościami budżetowemi rząd polski mógł myśleć o przyznaniu polskiemu przemysłowi węglowemu jakichś ulg, względnie subwencji.

Nie można też pominąć, że angielski przemysł węglowy rozporządza ogromnymi rezerwami finansowymi i najtańszym w Europie kredytem, podczas gdy

w Polsce mamy nie tylko wysoką prywatną, ale również i oficjalną stopę dyskontową.

Reasumując zatem powyższe wywody, dojść można do wniosku, że wobec znacznie gorszych warunków, w jakich znajduje się polski przemysł węglowy, nie może być mowy o realizacji w Polsce uchwał odnośnie wyrównania zarobków w górnictwie węglowem według stawek górnictwa angielskiego, znajdującego się w warunkach wyjątkowo korzystnych.

W przeciwnym bowiem wypadku polski przemysł węglowy stanie przed groźnym faktem możliwości utraty z wielkim nakładem wysiłków zdobytych rynków zamorskich. (— Z —)

Komunikaty

Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu

Ułgi celne.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu komunikuje, że ulga celna, jaką może udzielić Minister Skarbu przy przywozie maszyn i aparatów o charakterze przemysłowym w kraju nie wyrabianych, wynosi począwszy od dnia 1 stycznia 1930 r. 65 proc., a nie, jak dotychczas, 75 proc.

Dane rozporządzenie jest ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr. 90 ub. r.

Ponadto wprowadzono z dniem 1 stycznia b. r. ulgi celne w różnych wysokościach dla następujących artykułów:

Nasiona słonecznikowe, grafit mielony, elektrody z węgla, rurki szklane maszynowo ciągnięte, dwutlenek baru, kwas siarkowy (siarczany), kwas azotowy, ekstrakt quebrachowy, drut srebrny, walce utwardzone, walczaki, dna wygięte żelazne, stalowe do t. zw. kotłów krakowych, formy stalowe „wlewnice”, drut stalowy, płatki aluminiowe, statki morskie, łodzie, statki rzeczne, pogłębiarki rzeczne, fibra wulkanizowana, papier, przędza z włókien, tkanina bawełniana surowa.

Ulgę celną jednak stosować można tylko za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu. Dla większości artykułów ulgę celną uzyskać można tylko wtenczas, jeżeli dane artykuły sprowadza się do dalszej produkcji i to wyrobów wyszczególnionych w rozporządzeniu ogłoszonym w Dz. U. Nr. 91 z r. 1929.

O bliższe informacje należy zwracać się do Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu.

Cło wywozowe.

Z dniem 1 stycznia b. r. zostało uchylone cło wywozowe od ługów glicerynowych pomydlanych.

Zakazy przywozu.

Z dniem 1 stycznia b. r. został wprowadzony zakaz przywozu kaszy jęczmiennej, jaglanej oraz innych kasz, za wyjątkiem kaszy gryczanej.

Na wniosek importera może Ministerstwo Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu zwolnić od zakazu przywozu pewne ilości wyżej wymienionych kasz.

Redakcja pisma służy bezinteresownie Szan. Abonentom swoim chętnie wszelkimi informacjami w sprawie krajowych źródeł zakupu Wszelkie życzenia w tym kierunku prosimy skierować do redakcji pisma.

IMPORT - EKSPORT

(p 108) Firma grecka pragnie otrzymać przedstawicielstwo fabryki żelaza profilowego.

*

(p 108) Firma czechosłowacka zakupi kłosec dębowe, bukowe, tarte drzewo świerkowe, oszwary, kopalniaki, oraz odpadki miękkiego drewna opałowego.

*

(p 108) Firma grecka pragnie uzyskać przedstawicielstwo klepek dębowych do beczek.

*

(p 108) Firma krajowa pragnie eksportować drzewo szpilkowe dla przeróbki chemicznej.

*

(p 108) Firma z Argentyny pragnie uzyskać przedstawicielstwo sprzedaży materiałów budowlanych wszelkiego rodzaju.

*

(p 109) Firma jugosłowiańska pragnie importować 1000 wagonów rocznie różnych artykułów, jak blachy, żelaza, węgla, nafty, parafiny, szkła, olejów, papieru itp.

*

(p 109) Firma krajowa pragnie sprzedać obiekt leśny 900 ha., 100.000 m³ drzewa. Las znajduje się na Wołyniu.

*

(p 109) Firma krajowa pragnie sprzedać obiekt leśny 14.000 ha. wartości 715.000 \$.

*

(p 109) Firma z Algieru pragnie uzyskać przedstawicielstwo fabryki imbryków mosiężnych lub miedzianych, maszyny kuchenne gazowe, spirytusowe, benzynowe i t. p.

*

(p 109) Firma krajowa pragnie eksportować deszczulki jodłowe na skrzynki.

*

(p 109) Firma egipska pragnie importować drewno miękkie.

*

(p 109) Firma krajowa pragnie eksportować klepki.

NOWE WYDAWNICTWA

Inż. Stefan Tabulski wydał nakładem własnym „Podręcznik Kreśleń Technicznych”. Opierając się na „Normach Polskich”, książka ta obejmuje wiele cennego materiału, tabelarycznie i przejrzysto ułożonego, z dziedziny geometrii wykreślnej i „normalizacji” elementów maszyn (jak np. kliny i śruby). Wykład ilustruje atlas, zawierający 20 arkuszy rysunków, objaśniając metodycznie i sumiennie zagadnienia natury technicznej, jak np. wzory normalizacji państw, nieobjętych dotychczas jeszcze w „Normach Polskich”. Cena 10 zł., przy odbiorze ponad 10 do 50 egzemplarzy 15 procent, ponad 50 do 100 egzemplarzy 20 procent, ponad 100 egzemplarzy 25 procent rabatu.

Do nabycia u autora względnie przez Wydawnictwo „Kupiec”, Poznań, Wielka 10.

„WIEPOFANA“

**Wielkopolska Odlewnia
Fabryka Maszyn i Narzędzi**
Towarzystwo Akcyjne

Telefon 81-56 Poznań Dąbrowskiego 81

Odlewy żeliwne staliste:

- a) **cyliny** do maszyn parowych i motorów spalinowych
- b) **łoki**
- c) **kwaso- i ognioodporne**
- d) **ruszta** wszelkiego rodzaju, tak do palenisk stałych, jak i ruchomych.

8299b

Fabryka Manometrów, Gazomierzy i Aparatów Gazowych

wykonuje, naprawia i wzorcuje:
**MANOMETRY, WACUUMMETRY,
PYROMETRY** oraz CIEPŁOMIERZE
wszelkiego rodzaju i do każdego celu

**WODO- PARO- I GAZOMIERZE DO CELÓW PRZE-
MYŚLOWYCH I DOŚWIADCZALNYCH**

**DOM PRZEMYSŁOWO-HANDLOWY
„CARBOPOL“**

WŁAŚC.: Inż. PIOTR TRACZ W KRÓL. HUCIE, G. ŚL. TEL. 390.

7605z

Odlewy lano - kute

(Temperguss)

w pierwszorzędnej jakości,
dające się zgiąć i skręcać
na zimno
do jaknajdalej idących granic

wykonuje podług modeli, wzorów i rysunków
Odlewnia żelaza lano - kutego i zwyczajnego szarego

B. Kołodziejczyk i S-ka
POZNAŃ - Górczyn, ulica Ślaska 6.
Telefon 6296 i 6433.

„Księgowość Uproszczona“

dla średnich i mniejszych kupców, prze-
mysłowców, rzemieślników, właścicieli
nieruchomości i zawodów wyzwolonych.

Podręcznik dla osób, pragnących samodzielnie prowadzić
prawidłową księgowość, dostosowaną do wymagań Kodeksu
Handlowego oraz Ustaw Skarbowych.

Cena podręcznika zł 4,-, z poleconą przesyłką poczt. zł 4,75

Do nabycia
w Księgarni „KUPCA“ Poznań, Wielka 10

Wysła się jedynie za poprzedniem nadesła-
niem gotówki lub wpłaceniem jej na konto
czekowe „Kupca“ P. K. O. Poznań Nr. 200 021.

Franciszek Wagner i S-ka

Zakłady Mechaniczne i Fabryka Tłenu
Łódź, ulica Żeromskiego 94

RURY ŻEBROWE

kutożelazne o długościach do 6 metrów.
Rejestry z rur żebrowych.

8234

POMPY różnego rodzaju

do zapędu ręcznego, mane-
żem i mechanicznego, do
studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien
zwykłych i artezyjskich 5787

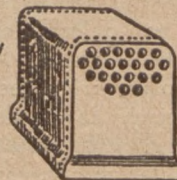
J. Kopezyński i Sp.

Poznań, Marsz. Focha 127
Nr.tel. 60-42 Rok zał. 1898

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo
wiercenia studzien

WALY KOLANOWE
DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW
MOCARŃ PAROWYCH
JAK TEŻ
KOMPLETNE ŁOŻYSKA
DO NICH.

KOMPLETNE PALENISKA
LOKOMOBILOWE
I DO LOKOMOTYW
JAK TEŻ DO
WSZYSTKICH SYSTEMÓW
KOTŁÓW PAROWYCH.

WYKONUJE: W NAJKRÓTSZYM TERMINIE I NA DOGODNYCH WARUNKACH.

S.SAMULSKI i Sp. PLESZEW
FABRYKA MASZYN I ARMATUR - ODLEWNIA - KOTLARNIA

7648

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezpłatnie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespondencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wyczerpania oferty. Firmy zaś, zgłaszające się za zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., a Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiegokolwiek obiektu zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwyraźniej, że odpowiedź damy im i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.

UPRASZA SIE O PODANIE:

Nr. 4972. zastępcy na aparaty do aluminowania (chodzi o patent amerykański).

Nr. 5069. firmy, posiadającej wyłączne przedstawicielstwo na Polskę maszyn do szycia „Veritas“.

Nr. 5084. firmy, mającej zastępstwo na samochody „Hanomag“ i „Opel“.

Nr. 5117. f-my, wyrabiającej płótno azbestowe nadające się na ubrania strażackie i tarcze ochronne.

Nr. 5141. firmy, dostarczającej śrubki do drzewa i montażowe, niklowane dług. od 5—35 mm.

Nr. 5142. dostawców szkła organicznego fabrykatu „Jubar“.

Nr. 5152. sposobu wytwarzania okucia kauczukowego do sznurówek i zarazem o wskazanie krajowego z tą produkcją związanego źródła zakupu surowca.

Nr. 5178. firmy, dostarczającej Alba Karburatory do samochodów.

Nr. 5187. fabryki krajowej, na wyroby z papemaché.

Nr. 5189. fabryk szwedzkich budujących silniki na gaz ssany oraz motory systemu Diesla, które nie

posiadają w Polsce przedstawicielstwa wzgl. reprezentanta zastępującego w Polsce fabrykę „Bolinder“, która w okresie przedwojennym fabrykowała własnego typu silniki spalinowe.

Nr. 5194. fabryki, wyrabiającej kopyta żelazne (trójnóg).

Nr. 5200. firmy, dostarczającej kompletne smolarnie do smolenia beczek piwnych i kuf.

Nr. 5204. firmy, dostarczającej rtęć (żywe srebro).

Nr. 5208. fabryki wyrabiającej świece samochodowe marki „Boche“ i „Champion“.

Nr. 5220. firmy, dostarczającej magnesy (podkowy magnesowe).

Nr. 5243. fabryki polskiej lub czechosłowackiej wyrabiającej węże metalowe.

Nr. 5232. firmy, dostarczającej maszynki spirytusowe z bednarki.

Nr. 5233. wytwórni kraj., dostarczającej elastyczną taśmę stalowo-sprężynową szer. 2,9 mm. i grub. 0,6 mm.

Nr. 5235. fabryki, wyrabiającej węże metalowe spiralne (do powietrza).

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

„Fatea“, Fabryka artykułów technicznych, B-cia Schindler, Katowice, ul. Plebiscytowa 25

Od lat 12 istnienia swego, specjalizuje się w nagłówku wymienione przedsiębiorstwo w produkcji wszelkich wyrobów technicznych każdego rodzaju, w którym to względzie doprowadziła wyroby swoje do wysokiej doskonałości. Rozpoczęło ono swą działalność w Bytomiu, wyrabiając wszelkiego rodzaju uszczelnienia. Otworzyło ono potem w Katowicach specjalną fabrykę materiałów uszczelniających każdego rodzaju i dla wszelkich potrzeb, wyrabianych z gumy, skóry, azbestu, klingeritu, filcu, błyszczaku, tektury (także impregnowanej), fibry-wulka-

nicznej, trolitu i inne. Przedsiębiorstwo to, ma we wszystkich większych miastach Polski przedstawicielstwa jak: w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Boryslawiu i Lwowie, zalicza się do najstarszych na Śląsku, jak też i najlepiej prosperujących. W określonym dziale produkcji stanowi firma „Fatea“, B-cia Schindler w Katowicach bezpośrednie i wielce korzystne a tem samem polecenia godne źródło pokrywania zapotrzebowań, które mogą się też przez przedstawicieli odbywać.

Dostawa rur żebrowych

Zwracamy uwagę na ogłoszenie firmy Franciszek Wagner i Ska., Zakłady Mechaniczne i Fabryka Tłenu w Łodzi, ul. Żeromskiego 94, która dostarcza rury żebrowe kuto żelazne o długościach do 6 metrów oraz rejestry z rur żebrowych. Firma wymieniona, ze względu na specjalizowany jej charakter oraz masową produkcję jest w

zakresie dostawy rur żebrowych jednym z najkorzystniejszych krajowych źródeł dostawy, placówkę tę polecamy przeto poparciu interesowanych przy pokrywaniu zapotrzebowań. Firma Wagner służy na życzenie szczegółową ofertą i dostarcza wyroby swoje na warunkach dogodnych.

Zegary kontrolne

Szan. Czytelnikom naszym, przede wszystkim zaś właścicielom zakładów fabrycznych i większych przedsiębiorstw handlowych zwracamy uwagę na ogłoszenie wiedeńskiej firmy Brünsh & Co. (Wiedeń IX — Kolingasse 10a), która buduje i dostarcza zegary kontrolne robotnicze „U-

nivera“. Zegary te, których w kraju nie wytwarzamy, wypróbowaną i na długim doświadczeniu opartą budową, konstruktywną, są wprost w użyciu niezawodne a przytem bardzo trwałe. Dzięki swym zaletom, są one rozpowszechnione i eksportowane bywają do różnych krajów.

• Korzystne hurtowne źródła zakupu •

„Siatkolin“

Fabryka Lin i Siatek
Druclanych w Zawierciu

Skrzynka poczt. 54. Tel. 105

poleca: 7610z

Liny, Siatki i Pasy druciane
do najróżnorodniejszych celów

Szczotki węglowe

Franko-polska Fabryka Szczotek Węglowych,
Cieszyń n.Śl. poleca swoje wyroby wszystkich
typów i gatunków, wykonywane z najlepszych
francuskich półfabrykatów, mające zastosowanie
we wszystkich gałęziach przemysłu, jak rów-
nież do samochodów. Oferty na żądanie!

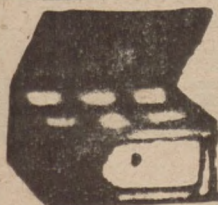
7991

Jako specjalność wytwarzamy:

miedź fosforowa, metal biały łożyskowy
oraz wszelkiego rodzaju stopy z białych i innych metali

Theodor & Co.
Zakłady Metalowo-Hutnicze
Gdańsk - Oliwa

7648

F. i R. KALESSE

6494 KATOWICE, ul. Plebiscytowa 8.

FABRYKA KAS PANCERNYCH

Specjalność: kasy betonowo-pancerne,
kasetki tylko dla odsprzedawcy

Wolne miejsce

Liny pługowe i liny dla wszelkich celów

dostarcza

**Górnośląska Fabryka
Lin Druclanych i Wyrobów Druclanych**

sp. z ogr. odp. w Rudzie.

8272

Trzcinę sufitową

pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza
korzystnie

Gustaw Glaetzner

Centr. Materiałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 8, Mickiewicza 36.

Telefon 85-80. 4308 Założona 1907 r.

Płyty filcowe,

8347

bawełna kolorowa, ścielki chemicznie czyszczone,
uszczelnienia, etc. najkorzystniej do nabycia
w Hurtowni Artykułów Techn. i Elektrotechn.,
S. SZAJER, Kraków, ul. Wiślna 8. Telef. 4154

Specjalna Pracownia Diamentów

do tarcz szlifierskich i do rżnięć szkła

H. SZEFTEL, Warszawa

Graniczna 16. 8133 Egz. od 1882 r.

„SUMMIT“
brusiki naturalne
są wyszlifowane, wszędzie do nabycia po cenie detalicznej
ZI 1.40, 1.30, 1.20, 1.10

Zastępca na Polskę: 8067

Inż. Ludwik Rączkowski, Kraków, Plac Marjacki nr. 9.

Rury kamionkowe polewane

Płytki terakotowe

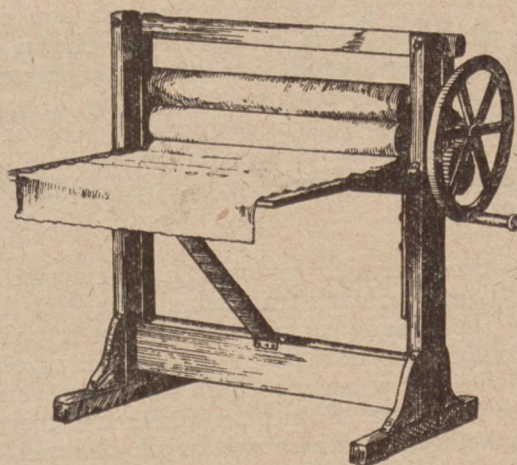
Płytki glazurowane 7634

poleca BIURO TECHNICZNE

Albert Karp, inżynier, Warszawa, Wilcza Nr. 54

Tel. 172-47 i 92-71. PP. Odsprzedawcom znaczne rabaty

Pierwsza krajowa wytwórnia ręcznych magli pokojowych JANA PASTERNAKA w Sędziszowie (Młp.)

Cena 195.- zł

7622

Poleca swe wyroby

5751

dla użytku domowego, hoteli, pensjonatów, szpitali, etc.

Kupując polski towar WZBOGACASZ KRAJ i siebie samego

(PRZEDRUK ARTYKULÓW DOZWOLONY JEDYNIEM ZA PODANIEM ŹRÓDŁA).

Odkrycie nowych źródeł energii

Węgiel i ropa są na wyczerpaniu. — Energia cieplna morza jako nowe źródło energii. — Budowa urządzeń energetycznych na Kubie. — Wyzyskanie energii przyływu i odpływu morza. — Wykorzystanie różnic cieplnych mas powietrznych. — Szklany dach nad pustynią. — Wyzyskanie różnicy poziomów Morza Śródziemnego i Martwego. — Ogromna ilość energii przyszłości.

Zapasy materiału palnego, t. zn. dziś używanych materiałów palnych, są w całym świecie bardzo ograniczone, że za jakie sto lat będziemy posiadać tylko resztki węgla, drzewa i ropy. Odkrycie nowych źródeł energii jest zatem dla ludzkości prosto kwestją życia.

Od wielu lat eksperymentuje się nad wynalezieniem nowych źródeł energii, ale dopiero w ostatnich czasach poczyniono doświadczenia, które nie są tylko laboratoryjnymi eksperymentami, ale próbami na wielką skalę w zakładach, których sprawność da się praktycznie ocenić.

Pierwszym wchodzącym w grę wielkim źródłem energii jest energia cieplna morza. Są tam nagromadzone olbrzymie ilości kalorii i tylko chodzi o wykorzystanie jej w sposób, umożliwiający przemianę tej energii na inne jej formy, nadające się do przenoszenia na odległość. Różnica temperatur ciepłych prądów morskich i otaczających je zimnych mas wód — otwiera najlepsze możliwości wyzyskania ciepła dla celów technicznych.

W tym kierunku pracuje przede wszystkim dr. Jerzy Claude, członek francuskiej Akademii Umiejętności. Dr. Claude buduje obecnie na wyspie Kubie olbrzymią rurę, schodzącą na ca. 1200 m. wgłąb morza, aby dowiedzieć, iż w ten sposób da się wykorzystać energię cieplną morza. Potrafił on przekonać teoretycznie swoich kolegów o słuszności swych obliczeń do tego stopnia, że ofiarowali mu ze swoich prywatnych zasobów pieniądze, potrzebne do przeprowadzenia tego eksperymentu. Próba dr. Claude będzie pierwszym kosztownym eksperymentem na wielką skalę, który jest finansowany wyłącznie przez ludzi nauki.

Claude liczy się z tem, iż jego pierwsza turbina — maszyna o sile 100 koni —, która została puszczona w ruch już w październiku ub. r., do lutego r. b. rozwinię siłę 1.500 koni, a jeśli jego próby dadzą dobre wyniki, zamierza on urządzić na Kubie motor o sile

15.000 koni. Ponieważ w praktyce da się założyć niezliczoną ilość takich motorów, człowiek będzie mógł zużytkować dla siebie całą olbrzymią energię cieplną morza.

Na drugim miejscu chodzi o wyzyskanie energii przyływu i odpływu morza. Już dziś są urządzenia, które udowadniają praktyczną możliwość zużytkowania tego źródła energii. Poza tem istnieje plan niemiecki, ażeby wykorzystać dla tych celów cieśninę Gibraltaru i Dardanel w ten sposób, iż wybudowałyby się od dna morskiego wysoki mur, zamykający cieśninę, przez który podczas przyływu spadałyby masy wód i mogłyby być użyte do wytwarzania energii elektrycznej.

Podobnie jak różnicę cieplną rozmaitych prądów morskich, tak samo można wykorzystać różnice cieplne graniczących ze sobą mas powietrza. Do tych projektów nadają się tylko takie przestrzenie, w których istnieją wielkie różnice temperatury: np. pustynia Sahara, niektóre obszary tropikalne, oraz pustynie północno-amerykańskie. Do tego jest oczywiście potrzebna jeszcze bliskość gór, w których panują chłodniejsze prądy powietrzne, niż w przylegających nizinach. Przemysłowa się nad chwytnością wznoszącego się w górę ciepłego powietrza nizin i wykorzystania do celów praktycznych energii ciepła, wyzwającego się przy ochłodzeniu.

Nad tem zagadnieniem pracuje w górach Atlasu inż. Bernard Dubos. Dubos zakłada ogromny rurociąg, począwszy od pustyni aż do szczytów Atlasu i ma nadzieję wznoszące się w górę ciepłe powietrze zamienić zapomocą turbin w elektryczność. W projektach jego leży również nakrycie części pustyni szklanym dachem. Masy powietrza, znajdujące się pod tym dachem, a ogrzane ciepłem słonecznym, zagrzewają się, przechodzą do rurociągów i niemi dostają się na znaczną wysokość o niskiej temperaturze.

Uzyskana przy tem dzięki wzmożonemu ciśnieniu energia jest tak znaczna, że może być użytą do poruszania turbin.

Inż. Piotr Gandillon przedstawił imponujący projekt wyzyskania różnicy poziomów morza Śródziemnego i morza Martwego. Radzi pompować wodę z morza Śródziemnego do rezerwuarów położonych w Palestynie, a ponieważ morze Martwe leży około 400 m. poniżej poziomu morza Śródziemnego, — spadek wód z rezerwuarów do morza Martwego dostarcza

nieprawdopodobne ilości energii. Z trudnem zagadnieniem odprowadzania wód, które powiększą basen morza Martwego, poradzi sobie — twierdzi inż. Gandillon — samo słońce.

Depresyj takich jak morze Martwe — jest na kuli ziemskiej więcej i będą one niewątpliwie wyzyskane do celów energetycznych.

Ilość energii, którą przyszłość będzie dysponować — jest ogromna. Dlatego nie niepokoi już uczonych fakt, że zasoby węgla kamiennego i ropy naftowej są już na wyczerpaniu.

Zimne światło

Za dawnych czasów dla wytworzenia światła palono jakiś olej, łuczywo lub też świecę, obecnie używamy gazu świetlnego, elektryczności lub ostatecznie lamp naftowych, zaopatrzonych w specjalne palniki, dzięki którym osiąga się dużą wydajność. Jednak żadne z tych źródeł światła nie jest jeszcze doskonałe, gdyż prócz świecenia daje ono jeszcze bardzo dużo ciepła, którego zasadniczo nie potrzebujemy.

Od wielu lat pracowano już nad wynalezieniem źródła światła, które nie wytwarzałoby równocześnie ciepła, lecz prace te nie dawały dobrych wyników. Starano się naprzykład wykorzystać własności świe-

cenia rozrzedzonych gazów pod wpływem rozładowań elektrycznych, badano też fluorescencję lub fosforescencję, lecz prace te nie dały praktycznych wyników.

Ostatnio wreszcie udało się francuskim uczonym wynaleźć źródło zupełnie zimnego światła. Światło to prócz nadzwyczajnych wyników ekonomicznych posiada jeszcze szereg własności leczniczych, gdyż działa nadzwyczaj energicznie na tkanki żywego organizmu. Uczeni przepowiadają nowemu wynalazkowi wielką przyszłość.

Nauka reklamy w szkołach

Zmieniły się czasy. Dawniej podstawą zbytu była tylko jakość towaru. Po dobry towar przychodzono z drugiego końca miasta, dobry towar był ceniony i znany, dobry towar sam siebie chwalił i nie wymagał żadnej reklamy i propagandy. Dziś, rozumie się, czasy są inne. W nawale najróżniejszych wyrobów przemysłowych, przy szybkim tempie życia i coraz większej specjalizacji, przeciętny śmiertelnik nie jest w stanie sam sobie wybierać rzeczy, które musi kupić. Z tego też powodu w dzisiejszych czasach stała się konieczną reklama i to nie zwykła, krzykliwa i bezmyślna, lecz celowa, zwana obecnie propagandą. Znaczenie propagandy zrozumiano już dziś i dlatego we wielu amerykańskich uczelniach istnieją specjalne wykłady propagandy, obowiązkowe dla wszystkich uczniów, którzy według zdania władz szkolnych mogą w przyszłości zostać kupcami. Wzorem Ameryki i w Europie zaczęto obecnie wprowadzać ten sam system, a jak słychać, Polska poszła już za tym samym przykładem.

Na marginesie polskiej wynalazczości

WYNALAZEK AEROPLANU BEZ MOTORU.

P. Kazimierz Rolka, absolwent szkoły rzemieślniczej w Wilnie, dokonał wynalazku, który może się okazać bardzo poważnym krokiem w rozwoju lotnictwa. P. Rolka skonstruował aeroplan zdolny do poruszania się bez motoru spalinywego nawet pod wiatr. Wynalazkiem p. Rolki zajmą się prawdopodobnie odpowiednie sfery wydając o nim swoją opinie.

PIERWSZE POLSKIE ATELIER DŹWIĘKOWE.

Sensację wzbudza wiadomość podana przez tygodnik „Kurier Filmowy“ o powstaniu pierwszego w Polsce atelier do nakręcania filmów dźwiękowych, zbudowanego z wielkim nakładem kosztów przez firmę „Syrena-Record“, znaną z wyrobu krajowych płyt gramofonowych. Aparaturę montuje „Western-Electric“, dający pełne, wypróbowane już gwarancje za swe urządzenie. W najbliższych dniach ma się odbyć w tem atelier próba światła.

Powstanie tego atelier świadczy o wielkiej ruchomości i energii inicjatorów tego przedsięwzięcia; umożliwiono więc polskiemu wytwórcy próbę sił na polu rodzimego filmu dźwiękowego. A czas już był najwyższy do poczynienia w tym względzie stanowczych kroków, bo zalew obcych dźwiękowych poczyną zagrażać bytowi polskiej produkcji filmowej.

FEINSTAHLWERKE TRAISEN-LEOBERSDORF A. G.

vorm. FISCHER, TRAISEN (Dolna Austrja)

Adres telegraficzny: „Feinstahl-Traisen“

Odlewnia stali i metali miękkich, fabryka zamków
SPECJALNOŚĆ: Kształtki z specjalnego żeliwa odwęglonego na rury gazowe i wodociągowe, marki sławy światowej F. T.

Wykonujemy pozatem: zamki budowlane, meblowe oraz kłódki pancerne, dalej odlewy stalowe i z metali miękkich, według nadesłanych nam rysunków i modeli.

Kształtki i zamki dostarczamy franko oclone, ewent. franko dom w złotych.

Zapytania, względnie zamówienia skierować należy do jeneralnego zastępcy na Małopolskę, Córny Śląsk, Poznańskie, Pomorze i Wolne Miasto Gdańsk:

Jakob S. Karl, jun., Wiedeń
(Wien II), Feuerbachstrasse 8

na teren b. Kongresówki:

8232

POSŁUSZNY, Warszawa, Żórawia 33

URSUS-MOTORY

od 4 do 1000 K. M. na bardzo dogodnych warunkach dostarczają

6126

ZAKŁADY MECHANICZNE „URSUS” SPÓŁKA AKCYJNA
Oddział w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 16. Telefon nr. 39-21

Rok założenia 1908.

Pierwsza w kraju fabryka

Rok założenia 1908.

**pomp odśrodkowych turbinowych
małych turbin parowych**

BRANDEL, WITOSZYŃSKI i S-ka

właściciel: inż. STEFAN TWARDOWSKI
Warszawa, Grochowska 37. Tel. 48 86.

5806

**Pierwsza krajowa fabryka naczyń
i maszyn mleczarskich**

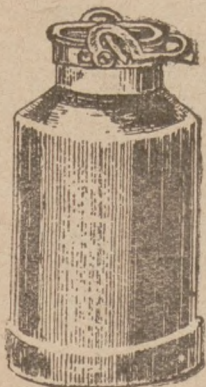
Konstantego Millera

Sp. z ogr. odp.

w Warszawie

ul. Belwederska nr. 5, dom własny, telefon nr. 45-03.

5778 t

Fabryka wyrabia wszystkie naczynia, potrzebne do mleczarstwa, jako to konwie, mierniki, szkopce, oziębiacze, pasteryzatory, podgrzewacze itp. wszystko tylko w gatunkach pierwszorzędnych.

4801

KONWIE

do przewożenia mleka

z pokrywą nazawiasach, zamknięcie hermetyczne, bez szwów i nitów fason prosty, cylindryczny, poczwórnie cynowane z grubej blachy.

Egzystuje 45 lat.

Towarzystwo Akcyjne

„Arkona”

**Wytwórnia
wyróbów
metalowych**

Tczew

Telef. 20 i 59

Adres telegr.: ARKONA — T. J.

Fabryka założona 1857 roku

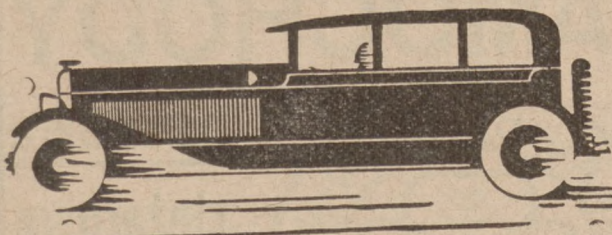
Oddział I:

wszelkiego rodzaju artykuły blaszane, cynowane, cynkowane, lakierowane. — Beczki żelazne, cynkowane. — Spawalnica autogenowa. Tłocznia hydrauliczna.

Oddział II:

Opakowania blaszane. — Chromolitografia na blasze.

2387

Dziat Samochodowy

Walka z wypadkami samochodowymi w Ameryce

Kwestja bezpieczeństwa publicznego palacem zagadnieniem ruchu automobilowego. — Przepisy dla zmniejszenia ilości wypadków.

Liczne wypadki samochodowe w Stanach Zjednoczonych zmusily tak władze jak i społeczeństwo amerykańskie do poważnego zastanowienia się nad palacą kwestją bezpieczeństwa publicznego i do energicznego wystąpienia przeciwko pladze wypadków automobilowych.

Zorganizowana została Krajowa Rada Bezpieczeństwa w celu zapobiegania wypadkom samochodowym. Badania przeprowadzone w tej dziedzinie wykazały, że zasady przyczyniające się do zmniejszenia nieszczęśliwych wypadków w warsztatach, fabrykach oraz innych zakładach przemysłowych, mogą wpłynąć również na zmniejszenie się liczby wypadków samochodowych, o ile zostaną odpowiednio zastosowane.

Stwierdzono, że liczba wypadków samochodowych zmniejsza się tam, gdzie prowadzona jest dobrze zorganizowana propaganda bezpieczeństwa.

Zalecenia Krajowej Rady Bezpieczeństwa, zmierzające do zmniejszenia nieszczęśliwych wypadków samochodowych, są następujące:

1. Przyjęcie jednakowego systemu zawiadomiania o wypadkach we wszystkich Stanach i miastach, albowiem dokładne informacje mogą w dużej mierze zapobiec wielu wypadkom;

2. naukowe, bezstronne zbadanie warunków komunikacyjnych w każdym mieście: poszerzenie ulic, sprawdzenie przepisów ruchu kołowego i przyjęcie takiego systemu kontroli ruchu, jaki się okaże konieczny po sprawdzeniu warunków miejscowych;

3. przyjęcie przez wszystkie miasta i Stany ujednolajnionych przepisów ruchu, jak również ujednolajnienia wyglądu i sposobu użycia znaków i sygnałów oraz odpowiednich znaków na jezdni ze względu na bezpieczeństwo i wygodę, wreszcie zorganizowanie jak najściślejszej współpracy czynników oficjalnych i organizacyj, interesujących się zagadnieniem ruchu kołowego;

4. wydanie pozwoleń na prowadzenie wozów na terenie Stanów Zjednoczonych w ten sposób, aby wyeliminować zupełnie kierowców nieodpowiednich i nieodpowiedzialnych;

5. zapoznanie wszystkich, korzystających z dróg publicznych zarówno kierowców pojazdów mechanicznych jak również i publiczności z przepisami, zapewniającymi bezpieczeństwo i wygodę jednym i drugim;

6. udzielanie wskazówek i przeprowadzanie ćwiczeń praktycznych z zakresu bezpieczeństwa ruchu ze wszystkimi dziećmi we wieku szkolnym; wreszcie dostarczenie wszystkim nauczycielom odpowiednich materiałów z tego zakresu;

7. stała współpraca pism i dzienników, jak również bardziej popularnych publikacji, zapoznających czytelników z następstwami wypadków samochodowych, oraz ze środkami, przy zastosowaniu których można uniknąć wypadków samochodowych; wreszcie zapoznanie z trudnymi warunkami pracy personelu służby bezpieczeństwa;

8. bezstronne, lecz stanowcze zmuszanie tej nielicznej grupy publiczności do poszanowania słusznych praw i przepisów, która nie chce, czy nie umie zastosować się do praw, przestrzeganych przez większość obywateli;

9. propagowanie i koordynacja tych wszystkich wskazówek przez utworzenie w każdej gminie gminnej rady lub komitetu bezpieczeństwa, niepodlegającego żadnym wpływom partyjnym, ani handlowym, a reprezentującego wszystkie zainteresowane grupy; zmobilizowanie opinii publicznej w celu współpracy z władzami w ich lojalnym wykonywaniu swych odpowiedzialnych obowiązków.

Wprawdzie liczba wypadków samochodowych w Polsce daleka jest od liczby tych wypadków w Stanach Zjednoczonych, to jednak niektóre zalecenia amerykańskiej Krajowej Rady Bezpieczeństwa mogą znaleźć i u nas pewne zastosowanie, tem bardziej, że ze wzrostem liczby pojazdów mechanicznych przy naszych wąskich ulicach i niezbyt ostrożnym przechodzeniu ulic przez naszą publiczność, liczba wypadków samochodowych będzie wzrastała, o ile nie będą zastosowane zawczasu odpowiednie środki.

Nowe francuskie przepisy o ruchu kołowym

W początkach b. r. ilość zarejestrowanych samochodów przekroczyła we Francji milion (bez motocykli), skutkiem czego zarówno w stolicy jak i na drogach publicznych powstały liczne trudne a niekiedy wręcz niemożliwe do rozwiązania problemy komunikacyjne. Trudności te ma do pewnego stopnia opanować nowy „Code de Route”,

który wszedł w życie z dniem 1 listopada 1929 r. Nowe te przepisy o ruchu kołowym zawierają szereg inowacyj, które pokrótce przedstawimy.

1) Oświetlenie pojazdów: Każdy pojazd do wózka ręcznego włącznie, musi być od zmierzchu do świtu oświetlony, niezależnie od tego, czy znajduje się w ruchu na

ulicach zaludnionego gęsto i ruchliwego miasta, czy też na opuszczonej polnej drodze. W szczególności zaś samochody winny posiadać 2 latarnie z przodu i jedną mniejszą latarkę z tyłu. Poza tem każdy samochód musi mieć jeszcze jedno lub dwa dodatkowe światła, przy pomocy których można oświetlić drogę na przestrzeni conajmniej 100 metrów, a to na wypadek zepsucia się lub uszkodzenia latarni głównych. Latarnie samochodowe muszą posiadać urządzenie do przysłaniania oślepiającego światła, reflektorów! Urządzenia te muszą być tak skonstruowane, aby przy zastosowaniu ich drogą przed samochodem była jasno oświetlona conajmniej na przestrzeni 25 metrów. Ministerstwo Robót Publicznych zaopatruje tego rodzaju urządzenia w swój znak i innych nie wolno używać.

Tylne światło musi być zawsze czerwone.

2) Wymijanie: Dotychczas panowała zasada, że na skrzyżowaniach pierwszeństwo jazdy posiada samochód, przejeżdżający z prawej strony. Zasada ta zostaje obecnie częściowo obalona. Na szosach głównych (Route National) pierwszeństwo ma zawsze, samochód, jadący po tej szosie, a samochody, wyjeżdżające z dróg bocznych, muszą mu dawać pierwszeństwo. Na wszelkich skrzyżowaniach obowiązujący jest głośny sygnał i jazda po prawej stronie drogi. Na drogach bocznych w miejscach przecinania drogi głównej ustawione mają być specjalne znaki ostrzegawcze. W obrębie miejscowości i na drogach drugiego rzędu obowiązuje nadal dawanie pierwszeństwa samochodowi, nadjeżdżającemu z prawej strony.

3) Hamulce: W tej dziedzinie nowe przepisy uwzględniają postęp techniki. Stary przepis, według którego każdy samochód powinien posiadać dwa niezależne od siebie hamulce został uzupełniony dołączką mówiącą, że hamulce te winny być tego rodzaju, aby przy ich pomocy samochód mógł być szybko zatrzymany w ruchu. Jeden z tych hamulców musi działać bezpośrednio na koła, względnie na połączone z nimi bębny hamulcowe. Przy samochodach o napędzie na przednie koła, jeden z hamulców winien działać na koła tylne. Doczepki ważące wraz z ładunkiem powyżej 1000 kg. muszą również posiadać hamulce. Przy pociągach samochodowych, każdy wagon musi posiadać hamulce.

Znaki rozpoznawcze: Tablice z numerami rejestracyjnymi muszą być oświetlone jasnym białym światłem.

Różne: Motocykle muszą posiadać conajmniej jedną latarnię z przodu i światło czerwone z tyłu. To samo dotyczy rowerów, które jednak z tyłu mogą mieć t. zw. „kocie oko“ zamiast światła.

Furmanki i wózki muszą posiadać conajmniej jedno

SAMOCHODY

osobowe
ciężarowe

chlubnie

znanego

fabrykatu

7216

CHAIGNEAU BRASIER

nadzwyczaj sprawne i rentowne w eksploatacji o solidnej i masywnej konstrukcji oraz precyzyjnym wykończeniu we wszystkich szczegółach, bardzo przystępne w cenie i na korzystnych warunkach oraz przybory samochodowe — części zamienne — oświetlenie — armatury — pneumatyki — zakład wulkanizacyjny opon i węży samochodowych

poleca

FEBAUTO Franciszek Beszterda
Poznań, Dąbrowskiego 2. Tel. 7066

Reprezentacja CHAIGNEAU BRASIER na Poznańskie i Pomorze

białe światło na przodzie i jedno czerwone światło z tyłu. Jedno i drugie światło musi znajdować się po lewej stronie wozu. Wózki ręczne mogą mieć tylko jedno światło, które zresztą może być niesione przed nimi. Tak samo ręcznie oświetlone być mogą wozy wiejskie i folwarczne, jadące drogą polną od szosy do folwarku lub wsi.

W związku z wejściem w życie tych przepisów najnowsze modele francuskich samochodów posiadają już dużych rozmiarów reflektor dodatkowy, przymocowany z prawej strony, obok szyby ochronnej.

Wiele z tych przepisów mogłoby z powodzeniem znaleźć zastosowanie także i u nas, a zwłaszcza przepisy co do oświetlenia furmanek i wózków.

Na marginesie ruchu samochodowego

Hamulec jako najważniejszy organ nowoczesnego samochodu — Nowa konstrukcja dyferencjału. — Najulubiejszy kolor samochodu. — Autobus parowy. — Wieża postojowa dla autobusów.

Najważniejszymi organami dzisiejszego automobilu, zapewniającymi bezpieczeństwo w czasie jazdy, są hamulce. Sztuka prowadzenia samochodu polega nie tylko na samem kierowaniu nim, ale w znacznej mierze na umiejętności prawidłowego używania hamulców.

Drogą hamowania nazywamy drogę, jaką automobil przebywa od momentu użycia hamulców do zatrzymania się. Na podstawie doświadczeń, poczynionych w Niemczech i Ameryce, sporządzono diagram, wykazujący, jaka jest droga hamowania automobilu o hamulcach na dwóch i czterech kołach, przy suchej i mokrej jezdni.

Według przeprowadzonych badań, stwierdzono, że istnieje ścisła zależność pomiędzy rodzajem jezdni (mokra czy sucha), rodzajem hamulców (na dwóch czy czterech kołach) i szybkością wozu w momencie hamowania.

Samochód o hamulcach na dwóch kołach, wymaga dłuższej drogi hamowania. To samo odnosi się do jezdni mokrej, na której droga hamowania będzie dłuższa. Chcąc np. przy mokrej jezdni mieć możliwość zahamowania na przestrzeni 30 m. przy hamulcach na 4 kołach, nie wolno nam rozwijać szybkości większej, niż 53 km./godz., podczas gdy na drodze suchej możemy rozwinąć szybkość 67 km./godz.

*

Większość katastrof automobilowych, zwłaszcza podczas szybkiej jazdy, pochodzi z tzw. „zarzucania“, spowodowanego najczęściej za wysoko osadzonym punktem ciężkości. Poza odpowiednim stosunkiem wagi podwozia do motoru i nadwozia, wiele fabryk zastosowało w tym celu w dyferencjale tryby o specjalnem ząbieniu, zwa-

nem hypoidalnym, co umożliwiło obniżenie punktu ciężkości o blisko 5 cm. Jest to wielki krok naprzód w kierunku bezpieczeństwa jazdy, na co wielki nacisk kładą konstruktorzy europejscy, liczący się z rodzajem i stanem dróg.

*

Według prasy fachowej ustalono w czasie od 1 lipca 1928 r. do 1 lipca 1929 jakiego koloru karoserji żąda najczęściej kupujący. Okazało się, że najulubieńszym kolorem był kolor zielony, a dalej w kolejności: niebieski, szary, żółty, czarny i brązowy. Tegoroczny „salon” paryski, nadający, jak wiadomo, ton i kierunek modzie automobilowej całego świata, zmienił widocznie upodobanie publiczności, gdyż obecnie na 100 sprzedawanych wozów, 38 jest niebieskich, 21 żółtych, 13 zielonych, 13 czarnych, 9 szarych i 6 brązowych.

*

Zakłady Borsiga w Berlinie budują model autobusu, poruszanego parą. Motor parowy tego autobusu posiada kocioł wysokiego ciśnienia, opalany ropą. Próby wypadły nader zadawalniająco. Motor odznacza się niedosięgniętą przy napędzie benzynowym elastycznością i umożliwia równą, wolną od wibracji jazdę. Berlińskie towarzystwa autobu owe zainteresowały się tą konstrukcją i w niedługim czasie pojawią się na ulicach Berlina pierwsze parowe autobusy.

*

KRONIKA AUTOMOBILOWA

FUZJA AUSTRO-DAIMLERA ZE STEYREM.

Wraz z aktywami i pasywami Bodencredit-Anstalt'u przejął rotszyldowski Kreditanstalt für Handel und Gewerbe także i zakłady samochodowe Steyr. Ponieważ instytucja rotszyldowska ze swej strony jest właścicielką zakładów Austro-Daimler nastąpiło ze względów oszczędnościowych połączenie tych dwóch fabryk w jedną całość. Bliższe szczegóły co do planów produkcji tego nowego przedsiębiorstwa nie są dokładnie jeszcze znane. Mówią, że zakłady Steyr produkować będą samochody tańsze, a zakłady Austro-Daimler wyłącznie tylko samochody luksusowe. Gdyby tak się sprawy ułożyły, to Austro-Daimler przejąłby również fabrykację nowego luksusowego modelu 8-mio cylindrowego Steyra, który niedawno został wypuszczony na rynek i według wszelkiego prawdopodobieństwa cieszyć się będzie powodzeniem.

ZAKAZ SPROWADZANIA AUTOMOBILI UŻYWANYCH W DANII.

Sprzedawcy samochodów w Danii postanowili niedawno zwrócić się do rządu o wydanie zakazu sprowadzania do Danii samochodów używanych. Krok ten tłumaczy się faktem nagromadzenia się ogromnej ilości używanych wozów amerykańskich u sprzedawców francuskich i angielskich, którzy, nie znajdując nabywców u siebie w kraju, starają się towar ten wyeksportować do krajów, nieposiadających własnego przemysłu automobilowego.

Kupię samochód Tatra

lub inny mały typ na chodzie

Zgłoszenia listowe: Poręcznik Skóra,
Dąbie, 5 Baon Saperów 654

W Stanach Zjednoczonych z ich milionami samochodów wozy na postojach zajmują tyle przestrzeni na ulicach że wyłoniła się kwestja znalezienia dla nich jakiegoś odpowiedniego miejsca. Próbę rozwiązania tego problemu przeprowadzono w Sanduksy, Ohio, gdzie skonstruowano czteropiętrową wieżę, mogącą pomieścić dziesięć samochodów. Wieża została zbudowana z żelazobetonu; na każdym piętrze stoją dwa wozy, 10 platform zawieszono w dwóch szeregach jedna nad drugą. Dwie platformy znajdują się zawsze na poziomie jezdni. Skoro tylko samochód wjechał na platformę, naciska się guzik, umieszczony u wejścia i platforma wraz z wozem, poruszana motorem elektrycznym, wznosi się do góry by dać miejsce następnej. Jak podaje Biuro Informacyjne General Motors, niema ograniczeń co do wysokości tych wież. Jak wykazały demonstracje, 29-piętrowe wieże na 60 samochodów mogą być skonstruowane równie łatwo jak 4-piętrowe. Jedyną różnicą będzie silniejszy motor. Dwukonny motor wystarcza dla jednego samochodu, dla 60 więc trzeba by 120-konnego. Doniosłość tego udoskonalenia ocenimy należyście, gdy uwzględnimy, że 60 samochodów zajmie tyle przestrzeni, co dwa. Ma to kolosalne znaczenie dla zatłoczonych autami ulic amerykańskich. Oczywiście, „wież postojów” nie należy identyfikować z garażami, gdyż przeznaczenie ich jest zupełnie inne.

Samochód

789

Peugeot taksówka, limusina, stan doskonały, sprzedam okazjnie. Dymiński, Warszawa, ul. Chmielna nr. 6

Samochód

935

Ford model 27, po głównym remoncie, w bardzo dobrym stanie, gotowy do jazdy, za 1800 zł. przy niskiej wpłacie, sprzedam Niklasiewicz, Poznań, Wrocławska 22, I. piętro.

Taksówkę „Chevrolet”

sprzedam tanio. Woskobojsnikow, Warszawa, Długa 31, mieszkanie 47

555

Samochody

okazyjne także najnowsze modele najkorzystniej sprzedaje Automobilowe Biuro Inż. Z. Braun, Lwów, ulica Tarnowskiego nr. 7, telefon 74-98

765

10 motocykli używ. w dobrym stanie za każdą cenę z powodu likwidacji sprzedam. Okazja dla odsprzed. 989 Dąbrowski - Toruń, Mickiewicza 33

PROJEKT PODATKU OD BENZYNY WE FRANCJI.

Koła automobilowe we Francji wystąpiły z projektem reformy podatku od samochodów. Podatek ten obliczany był dotychczas od siły motorycznej. Otóż projektodawcy proponują zaprowadzenie podatku od benzyny, argumentując, że jest niesłuszne, aby automobil, robiący rocznie 30 do 40 tys. km., opłacał taki sam podatek, jak automobil, robiący w tym czasie 3 do 4 tys. km.

Podatek od benzyny wymierzony jest pośrednio w szereg wozów niefrancuskich, które, posiadając motor o niewspółmiernie dużym litrażu, spalają duże ilości benzyny.

JAK OCENIA SIĘ WARTOŚĆ UŻYWANEGO SAMOCHODU W AMERYCE.

W Ameryce wysoko rozwinięty jest handel starymi samochodami. Każdy sprzedawca nowych samochodów przyjmuje od nabywcy nowego wozu jego stary samochód za odpowiednim wynagrodzeniem. W tym celu każdy z handlarzy samochodowych posiada na swoje usługi specjalistę taksatora, który ocenia stare samochody a ponadto związek handlarzy samochodowych ustala cennik dla starych samochodów wszystkich możliwych marek, biorąc pod uwagę datę kupna, ilość przejechanych kilometrów itp. szczegóły.

Jedno z fachowych automobilowych pism amerykańskich, pragnąc zbadać stosunki, panujące w handlu samochodowym po krachu giełdowym, wydelegowało swego przedstawiciela do kilku miast. Człowiek ten otrzymał samochód marki „Nash”, sześciocylindrowy, nabyty w roku 1927 w fabryce za 995 dolarów. Zadaniem jego było zgłaszać się do handlarzy różnych marek samochodowych z propozycją nabycia nowego wozu pod warunkiem kupna przez handlarza wozu starego, owego „Nash'a” z roku 1927.

Przed wyjazdem „Nash” został przez fachowca oszacowany na 300 dolarów, a według t. zw. „niebieskiej książki”, czyli cennika starych wozów, opracowanego przez związek handlarzy, wart był najwyżej 275 dolarów.

Wywiadowca zgłosił się do przedstawicieli wszystkich marek amerykańskich samochodów. W każdym wypadku opinia taksatora brzmiała 300 do 325 dolarów. Natomiast handlarze mimo że taka była opinia swoich taksatorów oferowali 350 do 700 dolarów pod warunkiem kupna nowego samochodu.

Hupmobile ofiarował 450 dol., Willys-Overland dawał 500 dol. przy kupnie nowego Willys Knight, Dodge proponował 450 dol., Oldsmobile 400 dol., Oakland i Pontiac tylko 300 dol., Chrysler powyżej 450 dol., Studebaker 600 dol. i gotów był dać jeszcze więcej, Nash również 600, Auburn 550 dol., Buick 375 dol., Gardner 750 dol., Essex 475 dol. przy kupnie Hudsona a 375 przy kupnie Essex, Marmon 400 dol., Diana 400 dol.

SPRZEDAŻ AUTOMOBILÓW NA RATY W ROKU 1929.

Dla wzmoczenia sprzedaży automobilów wśród najszerszych warstw ludności w Ameryce, powstała sieć specjalnych instytucji finansowych, których celem jest ułatwianie sprzedaży samochodów na raty ratami.

Za każdy sprzedany na raty automobil, handlujący automobilami, pobierający od nabywcy pewną niewielką sumę jako pierwszą ratę przy nabywaniu maszyny, otrzymuje resztę należności od razu gotówką od takiej właśnie instytucji finansowej. Instytucje te pobierają naturalnie odpowiedni procent, tak od kupca sprzedającego automobile, jak i od nabywającego automobil.

Jeśli nabywca automobilu z jakichkolwiek przyczyn przestaje płacić należne raty, zazwyczaj traci maszynę i traci wpłacone przez niego raty.

W ciągu pierwszych sześciu miesięcy tego roku przy pomocy systemu finansowania sprzedaży maszyn na raty, sprzedano 1.634.393 automobile. Kampanje finansowania sprzedaży automobilów wypłaciły w tym czasie sprzedają-

cy samochody sumę dol. 760.611.319, stosownie do raportu z U. S. Commerce Department.

Opierając się na powyższych cyfrach, eksperci automobilowi przypuszczają, że do końca roku będzie sprzedanych na raty, przy pomocy kompanji finansowych 3.000.000 samochodów.

NOWY SPOSÓB FABRYKACJI GAZOLINY.

Automobilisci w Stanach Zjedn., wkrótce będą mieli sposobność kupowania do swych motorów sztucznej gazoliny, wyrabianej ze zwykłego węgla, jak wykazuje oznajmienie, ogłoszone przez Standard Oil w New Jersey.

Powyższe oznajmienie wyjawia zawartą ugodę z niemiecką firmą, przez którą produkt ten zostanie eksportowany. Utworzona zostanie kompanja łącznie z Standard Oil Co., i I. G. Farbenindustrie, która będzie fabrykowała i rozpowszechniała nowe paliwo motorowe.

Obecnie w Niemczech używają około 250.000 metrycznych ton tego opalu rocznie. Koszt fabrykowania sztucznego opalu równa się prawie kosztowi produkowania gazoliny z ropy naftowej. Podobno sztuczna gazolina ma być lepsza dla motorów, nie tworzy osadu w cylindrach i nie tłucze motorem.

Nowa placówka samochodowa

Rozwój przemysłu samochodowego w Polsce zawdzięczamy wybitniejszym jednostkom, przeważnie ludziom rozmiłowanym w automobilizmie, którzy pracę swą poświęcają więcej dla idei rozwoju automobilizmu w kraju, niż dla zysków. Mielśmy przykład na pełnej poświęcenia pracy hr. Tyszkiewicza, który zorganizował wytwórnę samochodów „Stetysz”. Znamy usiłowania kilku innych konstruktorów polskich, których twórcy umysł okazał świetne wyniki pod względem pomysłów konstrukcyjnych. Wszystkie te usiłowania zmierzają do rozwoju polskiego przemysłu automobilowego, który, niestety, w porównaniu z krajami zachodniej Europy, przedstawia się nader znikomym. To też z radością powitać należy wszelkie dalsze poczynania, zmierzające do uniezależnienia się od zagranicy, zwłaszcza, gdy chodzi o przybory samochodowe.

W końcu ubiegłego roku, dzięki inicjatywie znanego na gruncie Wielkopolski konstruktora, inż. Bohatyrewa powstała w Poznaniu wytwórnia akcesoryj samochodowych pod firmą „Rotor, Przemysł samochodowy, Sp. z ogr. odp.” ul. Dąbrowskiego 78, która rozpoczęła już produkcję wielu przyrządów i przyborów samochodowych; niektóre z nich według opatentowanych konstrukcyj inż. Bohatyrewa, który obecnie ma możność zrealizowania swych cennych i ciekawych pomysłów konstrukcyjnych.

Obok wytwórni firma „Rotor” prowadzi wzorowo urządzone warsztaty samochodowe i stacje obsługi, wyposażoną we wszelkie nowoczesne urządzenia.

Zaznaczyć wypada, że warsztaty te dają rękojmię rzetelności fachowej, sprawnej i umiętnej obsługi bowiem znajdują się pod osobistym kierownictwem inż. Bohatyrewa, jednego z wybitniejszych fachowców samochodowych.

Zarząd firmy „Rotor” stanowią inż. Michał Bohatyrew i inż. Stanisław Zdrojewski. Nowej placówce życzymy pomyślnego rozwoju.

Państwowy Bank Rolny ogłasza

PRZETARG

na sprzedaż samochodu „LANCIA” (kareta)

w ruchu w dobrym stanie, oraz dwa samochody marki „Ford” torpedo. Termin składania ofert upływa dnia 20 stycznia 1930 r. o godzinie 12-tej w południe.

Blizszych informacyj udziela Inspektorat Gmachów P. B. R., Warszawa, ulica Nowogrodzka 50.

GAZOWNIE

zechcą zwrócić się do

LLOYDU BYDGOSKIEGO T. A.

który buduje nowe, remontuje i przebudowuje stare
ZBIORNIKI GAZOWE — POJEDYŃCZE I TELESKO-
POWE — OCZYSZCZALNIKI.

Buduje i dostarcza:

URZĄDZENIA TRANSPORTOWE DLA WĘGLA
I KOKSU.

WÓZKI WSZELKICH TYPÓW — WIEŻE WYCIĄGO-
WE I DO GASZENIA KOKSU SYST. „KLOENNEGO”,
GŁOWICE — TARCZE OBROTOWE — DŹWIGI ITP.
KONSTRUKCJE ŻELAZNE — ZBIORNIKI.

REPERUJE:

KOTŁY I MASZYNY PAROWE.

FABRYKA MASZYN Kapuściska-Małe

Telefon 127

OFERTY I KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

ZARZĄD:

Bydgoszcz, Grodzka 28, Telefon 471, 472, 259.

Oddziały:

w Gdańsku

w Warszawie

Schäferlei 15/18
TELEFON 274-46

Port Wiślany, ul. Zamojskiego 2
TELEFON 134-19

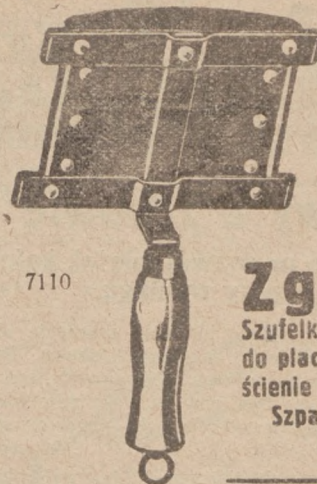
PRZEDSTAWICIELSTWA:

Poznań: Biuro Techniczne St. Gustowski, ul. Skarbowa 20.

Bydgoszcz: Inż. T. Krieger, ul. Ks. Markwarta 5.

Starogard: Bud.-arch. Fr. Borchardt, ul. Kościuszkowska 23.

Modlin: Rudolf Wochartz, Nowy Dwór, pod Modlinem,
ul. Mickiewicza 10. 7327

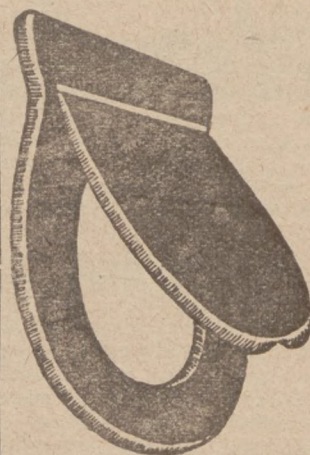
7110

WIELKOPOLSKA
FABRYKA WYRO-
BÓW METALOWYCH

POZNAŃ

Łazarska nr. 2. Tel. 6340

Zgrzebła do koni
i bydła.
Szufelki do węgla i śmieci - Blachy
do płacka - Haki do łózek - Pier-
ścienie do kos - Grabie żelazne -
Szpadelki i grabki dziecięce
Uszka do obrazów.

Ważne
dla instalatorów!
Wytwórnia
siedzeń ustępowych
M. Michalak

7370

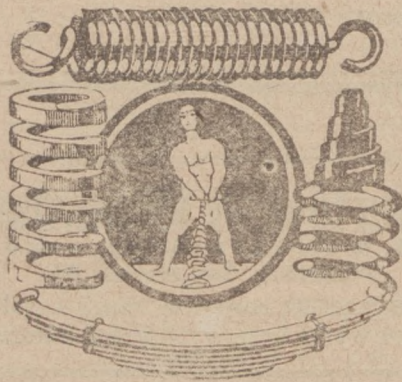
Poznań

Małeckiego 10. Telefon 70-04

Dostarczę w każdej ilości po przystęp-
nej cenie, za trwałość gwarantuję.

 Znak ochronny Nr. 1243

Sprężyny wszelkiego rodzaju

najtaniej i najprędzej

dostarcza firma:

LEON ENDELMAN
WARSAWA

ul. Marszałkowska 53
Telefon 26 16

Uprzejmie proszę
o zwrócenie uwagi
na nową firmę i no-
wy adres.

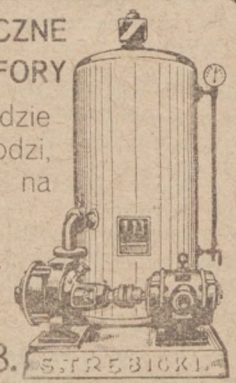
8058

WODOCIĄGI PNEUMATYCZNE
ELEKTROPOMPY-HYDROFORY

Dla wysokich domów, gdzie
woda miejska nie dochodzi,
oraz ręczne dla domów na
prowincję, poleca

S. TRĘBICKI

WARSAWA, KOPERNIKA 33.

9137

AUTOMOBILIŚCI - LOTNICY - MOTOCYKLIŚCI - SPORTSMANI

W CZYTANIU AUTO 30 TYGODNIK A LOT GR

ZNAJDZIECIE W NIM WSZYSTKIE INTERESUJĄCE WAS WIADOMOŚCI I AKTUALJA

Prenumerata kwartalna 3.50 zł, roczna 14.— zł

Konto czekowe w P. K. O. 16 940.

Redakcja i Administracja: Warszawa, ul. Szkolna 8 m 3. Telefon 85-68.

7798

Handel i Przemysł Rowerowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią 00000

Sport rowerowy a zdrowie

Wpływ sportu rowerowego na rozwój mięśni, kości, płuc i serca. Umiar przy treningu.

Po długim letargu zrozumiała wreszcie ludzkość znaczenie dla zdrowia ruchu i pracy fizycznej na świeżem powietrzu i słońcu. Ponieważ większość ludzi nie jest w stanie wybrać sobie zawodu, który pozwoliłby na stałe wykonywanie prac tego rodzaju, dużo mieszkańców miast, szczególnie mocno cierpiących na brak ruchu, pracy czysto fizycznej i słońca, zaczęło uprawiać sport.

Sport stawał się powoli coraz popularniejszym i zdobywał sobie coraz więcej zwolenników, tak, że wreszcie stał się integralną częścią nowoczesnego programu wychowawczego.

O różnych rodzajach sportu jak np. lekka atletyka, wiosłowanie itp. mówić teraz nie możemy, zajmijmy się zato znaczeniem dla naszego zdrowia sportu rowerowego.

Domiedawna jeszcze o sporcie rowerowym istniały różne zdania, a byli nawet ludzie, którzy przypisywali mu wręcz szkodliwe działanie na organizm, a szczególnie na serce. Taki stosunek nawet pewnej grupy lekarzy do sportu rowerowego powstał z tego powodu, że obserwowali oni i poddawali badaniom nie zwykłych miłośników roweru, lecz różnych zawodowców, którzy, chcąc utrzymać swe stanowisko w hierarchii różnych rekordów, żądali od organizmu rzeczy niemożliwych, przetrenowując się do tego stopnia, że zdrowie ich (to znaczy w większości wypadków serce) rujnowało się w bardzo krótkim czasie. Z chwila, kiedy lekarze i ogół ludzi, zajmujących się zagadnieniami higieny, zrozumiał, że takich „asów“ nie można porównywać ze zwykłymi miłośnikami sportu rowerowego, nie przesadzającymi w treningu i nie forsującymi swego organizmu ponad miarę, ten nieprzychylny stosunek do roweru zniknął.

Rzeczywiście sport rowerowy, jak każdy inny sport uprawiany na wolnym powietrzu i wymagający od człowieka pewnego stałego i względnie umiarkowanego wysiłku fizycznego, nie tylko że nie szkodzi nam, lecz odwrotnie, rozwijając mięśnie, pobudzając serce do silniejszego działania i zmuszając nasze płuca do głębokiego oddechu, wywiera na cały nasz organizm wpływ zbawienny.

Twierdzenie to stanie się zrozumiałe, jeżeli uprzytomnimy sobie następujące zjawiska, zachodzące w organizmie ludzkim w związku ze zdrową pracą fizyczną. A więc najpierw praca taka wzmacnia nasze mięśnie. Obliczono np., że regularne ćwiczenia, odbywane w przeciągu 12 tygodni, podnoszą wytrzymałość każdego poszczególnego mięśnia o 1143 procent. Taki ogromny wzrost wytrzymałości w pracy tłumaczy się tem, że z powodu stałego ćwiczenia mięśnie zaopatrują się w całą część drobniutkich kanalików, której objętość potem zaczyna dalej wzrastać i po której przepływa krew, usiłująca z tkanek zmęczonych powstałe w nich substancje trujące. Równoległe ze wzmocnieniem muskulatury idzie też wzmocnienie całego kośćca.

Dawniej twierdzono też, że sport rowerowy jest z tego powodu mało pożyteczny, że rozwija specjalnie tylko muskulaturę nóg, jednak bliższe badania wykazały, że wpływ roweru nie jest bynajmniej tak jednostronny. Po pierwsze prócz muskulatury nóg działają też inne mięśnie, poza tem jazda na rowerze wpływa bardzo dodatnio na płuca. W czasie spacerunku, przy pracy siedzącej i w czasie normalnych zajęć, właściwych mieszkańcom miast, oddech wykorzystuje zaledwo $\frac{1}{7}$ pojemności naszych płuc. Stosunek ten zmienia się radykalnie w czasie jazdy na rowerze, gdyż wtedy pracują całe płuca i dzięki temu powietrze, a z niem razem krew dochodzi i do tak niezbędnych ze względu na gruczoł wierzchołków płuc.

Podobne działanie wywiera normalna jazda rowerem na nasze serce, które dzięki spokojnym i stałym wysiłkom całego ciała odbywa też bardzo zdrową i potrzebną mu gimnastykę.

Również zbawienny wpływ na cały nasz organizm wywiera jazda rowerem z powodu powiększenia przemiany materii oraz działania odtluszczającego.

Rozumie się, że najważniejszą rzeczą jest przy tem wszystkim, aby przy sporcie rowerowym nie przesadzać w wysiłkach, nie trenować nadmiernie i nie nadwyrezać bez koniecznej potrzeby serca, bez uprzedniego przygotowania się przez celowe ćwiczenia do bardzo wielkich wysiłków. W razie przeprowadzenia treningu dla jakichś zawodów należy z tych właśnie powodów poddawać się bezwzględnie radom i wskazówkom specjalistów, którzy dzięki długiej praktyce umieją codzienną dozę pracy odpowiednio unormować i takim sposobem ochronić nas przed szkodliwym wpływem nadmiernych i często niepotrzebnych i niecelowych ćwiczeń.

„PATRIA“
Fabryka rowerów i części
Sp. z ogr. odp.
STĘSZEW (Wlkp.) — Telefon 5

Biura i składnice
POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 78a
Telefon Nr. 1025

Poleca jako specjalność:

**OBRĘCZE
i
BŁOTNIKI
do ROWERÓW**

w pierwszorzędnym wykonaniu, po cenach bezkonkurencyjnych.

Prosimy żądać ofertę.

83

Hurtownia Rowerów
ST. WAWRZYNIAK Sp. z o. o.
POZNAŃ, Św. Marcin 44.

Najkorzystniejsze źródło zakupu rowerów, ram i wszelkich części rowerowych krajowych i zagranicznych.

7472

**Wyjątkowo
wielki wybór W ROWERACH**

dobrych i tanich.

CZĘŚCI ZAPASOWE I WYMIENNE

stałe na składzie.

Karl Waldau GDAŃSK (DANZIG)
Altstaedtischer Graben 21b

1026

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIA
 ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE
 POD REDAKCJA DYPL. INŻ.-EL. M. RZECKIEGO.

Postępy w dziedzinie reklamy świetlnej

Największa reklama neonowa w Polsce. — Czem jest neon? — Zastosowanie neonu dla różnych celów naukowych i przemysłowo-handlowych.

Wielkie zainteresowanie budzi wykonana ostatnio w Warszawie reklama świetlna neonowa dla P. K. O., która pod względem wielkości przewyższa wszystko czego w Polsce dokonano dotychczas w tej dziedzinie.

Reklama złożona jest z liter wielkości 80 cm. z trzema wielkimi literami o wys. 1,5 mtr. Całość reklamy zawierająca się w napisie „Ubezpieczenia“, „Czeki“ i „Oszczędności“ umieszczono na zawieszanej konstrukcji żelaznej stanowiącej równocześnie pomost umożliwiający dostęp do neonu. Jako charakterystyczne zaznaczyć należy, że reklama ta zużywa 4,5 tysiąca watów (4,5 kilowata), co odpowiada 180 lampom 2,5 watowym.

Reklama neonowa znajduje coraz szersze zastosowanie dla celów skutecznej reklamy, to też liczyć się należy z faktem, że z biegiem czasu wyruguje reklamę żarówkową.

*

Ciekawe informacje o neonie znajdujemy w dziale „reklamy świetlnej“ „Gazety Handlowej“.

Neon został odkryty przez Sira W. Ramsaya w r. 1894. Na podstawie doświadczeń stwierdzono, że jest to gaz neonatomowy i zaliczono go do grupy gazów szlachetnych. Gaz ten otrzymuje się przez skraplanie powietrza i kilkakrotne destylacje. W powietrzu znajduje się neon w stosunku 1:100 przyczem jego ciężar atomowy wynosi 20.

Doświadczenia robione nad tym gazem pozwoliły stwierdzić, że posiada on zdolność jonizacji, dając przytem światło koloru czerwono pomarańczowego, i zużywając przytem niewiele prądu.

Dzięki tym właściwościom rozpoczęto stosowanie neonu dla celów reklamowych.

Ciągłe postępy w tej dziedzinie doprowadziły do tego, że dziś neon cechują dzięki fascynującym światłom nie tylko piękne efekty, lecz również ekonomizacja zużycia prądu, a zatem oszczędność i szybkość amortyzacji, w porównaniu z innymi sposobami reklamy.

To niskie zużycie prądu zawdzięczamy przede wszystkim zdobyciom techniki.

Rozpowszechnienie swoje zawdzięcza neon ponadto dzięki temu, że światło jego jako gazu szlachetnego, jest bardzo czyste i nie traci swej barwy. Wystarczy nadmienić, że światło neonowe jest tak silne, że przebija mgłę o grubości 1 kilometra, jest widoczne na dziesiątki kilometrów, zwraca uwagę swą estetyką i pięknnością i wywołuje nadzwyczajny wprost efekt świetlny miły i przyjemny dla wzroku ludzkiego.

To niskie zużycie prądu jest główną cechą charakterystyczną neon. Dowodem tego, że rurka przez którą światło przepływa jest zimna, a zatem nie wydzielając ciepła, nie traci zbyt znacznej energii, która przy żarówce rozchodzi się w przestrzeni.

Światło neonowe znalazło już olbrzymie zastosowanie zagranicą, i dziś znajdujemy je nie tylko w zastosowaniu do reklamy, ale również i dla innych celów j. nprz. w szpitalach, albowiem stwierdzono, że z punktu widzenia fizjologicznego daje maximum satysfakcji, nie rażąc chorych. Światło neonowe jest bardzo spokojne i może być pod względem siły regularne.

Również znajdujemy neon w zastosowaniu dla lotnictwa jako wskaźniki lądowania, poza tem dla ruchu kołowego przy sygnalizacji, dla strzałek samochodowych itp.

Spotykamy światło neonowe w zastosowaniu jako stroboskopy do sprawdzenia dobrego działania motoru, jako rurki bezpieczeństwa przy silnikach lotniczych dzięki czemu daje możliwość pilotowi zorientowania się jaka część w aparacie jest uszkodzona.

W Polsce spotykamy również światło neonowe dla celów obserwacyjnych kartograficznych, a. m. umieszczona pionowo na gmachu Telefonów Warszawskich rurka neonowa o długości 15 cm. i średnicy jest widziana na odległość 40 klm. z Modlina.

Wprawdzie krótki ten opis nie wyczerpuje jeszcze tematu, widać z niego jednak, że światło neonowe przynosi nieocenione korzyści w różnych dziedzinach naszego życia codziennego.

Zastosowanie szkła kwarcowego

Szkło kwarcowe wyrabiamy dopiero od 25 lat na skalę przemysłową. Produkcja jego rozwinęła się najpierw w Anglii i Stanach Zjednoczonych Ameryki, a później w Niemczech i we Francji. Szkło kwarcowe zawiera czystą krzemionkę w ilości 95,5 procent, lub więcej.

Istnieją dwa rodzaje szkła kwarcowego, które różnią się tylko wyglądem: jeden, to szkło kwarcowe przezroczyste, które ma wygląd kryształu i dzięki swej zdolności załamывania światła może być używane w optyce; drugi, to szkło kwarcowe matowe o zabarwieniu biało-śnieżnym. Obydwie te odmiany szkła kwarcowego różnią się tylko wyglądem, posiadając jednakowy skład chemiczny. Szkło matowe zawdzięcza swą nieprzezroczystość obecności sporej ilości zawartych w sobie bąbków powietrza, które nie mogły ulotnić się z niego skutkiem dużej lepkości krzemionki w stanie płynnym.

Stopień czystej krzemionki wymaga bardzo wysokiej temperatury, sięgającej do 2000 st. C., którą osiągnąć można jedynie w piecu elektrycznym. Zśród zalet szkła kwarcowego trzeba wymienić, że jest ono dobrym izolatorem elektrycznym, oraz że łatwo przepuszcza promienie pozajądłkowe. Mała rozszerzalność oraz duża odporność na uderzenie i zmiany temperatury daje pierwszeństwo szkłu kwarcowemu ponad wszelkie inne rodzaje szkła, służące do wyrobów tych przedmiotów, które często muszą stykać się z ogniem.

Zapotrzebowanie szkła kwarcowego przy budowie aparatów laboratoryjnych w chemii i elektrotechnice, a także dla fabrykacji przedmiotów użytku codziennego, wzrasta z dniem każdym.

Największa elektrownia wodna w Polsce zbudowana wyłącznie siłami krajowymi

W ostatnich dniach grudnia uruchomiono w Zurze koło Łaskowic na Pomorzu największą w Polsce elektrownię wodną, z dwoma turbinami o ogólnej mocy 12 tys. koni mechanicznych i rocznej produkcji około 14 milionów kilowátogodzin. Rozdzielnie uruchomioną w Zurze na 60 tys. wolt, zbudowano w Polsce po raz pierwszy pod gołym niebem na otwartym polu. Pracę ziemną przedstawiają się tam bardzo okazałe, a 5 mtr. spiętrzenie wody wytwarza ogromne sztuczne jezioro, otoczone zewsząd lasami.

Wielki ten zakład został zbudowany wyłącznie pracą polskich robotników, inżynierów i doradców technicznych oraz wyłącznie przy pomocy kapitałów krajowych. Nowa elektrownia wodna jest własnością krajowej elektrowni w Gródku i stanowi część wielkiego planu elektryfikacji Pomorza, Poznańskiego i 10 powiatów b. Królestwa przy pomocy kapitałów krajowych. Obeszło się w tym wypadku bez Harrimana.

Stan budowy nowych stacji radiowych w Polsce

Maszty radiowe w Warszawie, Lwowie, Wilnie i Łodzi. wznosi największa fabryka maszyn i konstrukcyj żelaznych H. Cegielski S. A. w Poznaniu.

Opracowany swego czasu plan rozszerzenia sieci polskich stacji nadawczych jest realizowany przez wydział techniczny „Polskiego Radja“ w bardzo szybkim tempie. W pierwszym rzędzie, wznoszone są prowizoryczne stacje o małej mocy w Warszawie i Lwowie oraz stacja przekaźnikowa w Łodzi. Prace przy budowie prowizorycznej małej stacji w Warszawie posunęły się o tyle naprzód, iż stacja ta uruchomiona zostanie w drugiej połowie stycznia roku bieżącego. Stacja ta będzie drugą stacją stołeczną o charakterze wybitnie lokalnym i umożliwi odbiór na antenę wewnętrzną. Aparatura tej stacji mieścić się będzie w jednym z budynków obecnej stacji nadawczej na forcie w Mokotowie. Nowa mała stacja warszawska będzie stacją prowizoryczną do czasu uruchomienia w stolicy 120 kw. stacji nadawczej, obecna stacja o mocy 16 kw. po odpowiedniej rekonstrukcji, stanie się stacją lokalną dla War-

szawy. Budowa prowizorycznej stacji lwowskiej, poczyniła poważne postępy. Stacja ta o mocy 1 i pół kw. mieścić się będzie narazie w jednym z pawilonów Targów Wschodnich. Aparatura stacji lwowskiej znajduje się już w Warszawie i w najbliższym czasie zostanie przewieziona do Lwowa. W pobliżu pawilonu Targów Wschodnich wznoszone są dwa maszty antenowe o wysokości 40 m. Uruchomienie stacji lwowskiej nastąpi w połowie stycznia przyszłego roku. W połowie roku 1930 Lwów otrzyma stałą stację nadawczą o mocy 16 kw.

Trzecim niezmiernie ważnym posunięciem „Polskiego Radja“ jest budowa stacji przekaźnikowej w Łodzi, Aparatura stacji łódzkiej znajduje się już w Polsce. Łódzka stacja przekaźnikowa mieścić się będzie przy zbiegu ulic Inżynierskiej i Wołowej, gdzie „Polskie Radjo“ nabyło

DĄBROWSKI PRZEMYSŁ DRUCIANY

BRACIA KLEIN

W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

TELEFON NR. 91 i 291

WYKONUJE:

Łańcuchy

elektrycznie spawane i patent „Viktor“

Sprężyny

do mebli, stalowe, miedziane

Nakrętki

i pokładki wszelkiego rodzaju

Gwoździe - Śruby

Nity - Drut

wszelkiego rodzaju

7423

odpowiedni plac. Budynki dla nowej stacji są całkowicie wykończone. Obecnie firma Cegielski montuje dla stacji łódzkiej dwie wieże antenowe. Uruchomienie stacji łódzkiej nastąpi w końcu stycznia 1930 roku. Projektowane jest również wzniesienie stacji przekaźnikowej w Toruniu.

Wymowne cyfry rozwoju radja w Ameryce

26 milionów radjostuchaczy i 700 stacji radiowych.

W roku 1930 obchodzić będą 30-lecie swego powstania, pierwsze Towarzystwa Radjofoniczne w Ameryce, mianowicie: „General Electric Company“ i „Radio Corporation of America“. Jednemi z pierwszych stacji radjofonicznych w Ameryce, posiadających studia i nadających już wtedy stałe programy, były: stacje w Schenectady, w stanie nowojorskim które pracowały wówczas na falach średniej długości z mocą w antenie zaledwie 1 kilowata.

W następnym okresie rozwojowym: 1921-22 było w Stanach Zjednoczonych już około 60 radjostacji, obsługujących prawie 65.000 odbiorników i około 75.000 abonentów. W tym okresie powstaje cały szereg towarzystw radjofonicznych, stanowych, regionalnych, lokalnych, komunalnych, społecznych, religijnych i prywatnych. W r. 1923 Departament Handlu i Przemysłu, na czele którego stał obecny Prezydent Republiki, Herbert Hoover, występuje czynnie w budowie sieci radjofonicznych z zamiarem ostatecznym pokrycia nią przynajmniej stanów północnych i wschodnich. W roku następnym przemysł radiowy amerykański szuka rynków zbytu i znajduje je, nasamprzód w Kanadzie i Argentynie, następnie w Japonji i Australji, a wreszcie w Europie, między innymi w Polsce, gdzie Radio Corporation of America współdziałało w budowie warszawskiej Radjostacji Transatlantycznej.

Rok 1926 przynosi imponujące wyniki: czynnych jest już około 530 radjostacji nadawczych w Stanach Zjednoczonych przy 2.000.000 abonentów. Na samych tylko fermach amerykańskich zainstalowano około 1.000.000 odbiorników radiowych. W roku tym pracuje stale, nadając własne programy 40 radjostacji krótkofalowych, które nadają na falach między 50 i 146 metrów; poza tem jest 76 silnych radjostacji nadawczych, a ogółem około 700 stacji różnego typu i specjalności. Liczba odbiorników przekracza w 1927 - 6.550.000, a liczba abonentów i t. zw. radjopajęczarzy wynosi, w cyfrach okrągłych, 26.000.000. Majątek wszystkich urzędów radiowych w Stanach Zjednoczonych wynosi 750.000.000 dolarów, tj. około 7.000.000.000 złotych, a sieć radjofoniczna obejmuje prawie wszystkie stany: od Północy do Południa, a więc od Kanady do Meksyku i od Wschodu na Zachód — od Atlantyku do Oceanu Spokojnego.

Z życia polskich placówek produkujących żarówki elektr.

ZJEDNOCZONA FABRYKA ŻARÓWEK SP. AKC. W WARSZAWIE.

Powyzsza fabryka zalożona w 1907 r. trudnila sie początkowo wyrobem żarówek z nitką węglową, a dopiero po kilku latach nabyła licencję na wyrób żarówek z drutem prasowanym sporządzonym z metalu „Cyrkon“. Działania wojenne wstrzymały rozwój fabryki.

Wkrótce po zakończeniu wojny został zawarty układ z węgierską firmą „Vereinigte Glühlampen und Elektrizitäts A. G.“ w Ujpeszcie, dzięki któremu produkcja fabryki zostaje wznowiona i postawiona na nowoczesnym poziomie. W 1927 roku nastąpiło porozumienie z istniejącą od paru lat w Warszawie „Szwajcarską Spółką Elektryczną Tungsram“, która zamierzała przystąpić do budowy własnej fabryki w Polsce. Na mocy tego porozumienia nastąpiła fuzja obu firm pod nazwą „Zjednoczona Fabryka Żarówek Spółka Akcyjna“. Dzięki tej fuzji uzyskano możność wszechstronnego technicznego i finansowego rozwoju, zwłaszcza że, posiadając prawo eksploatacji najnowszych patentów i udoskonaleń, należących do „Glühlampenfabrik Tungsram-Werke“ „Zjednoczona fabryka Żarówek“ jest w możności produkowania żarówek wszelkiego rodzaju.

Produkcja żarówek „Zjednoczone Fabryki Żarówek“, która w latach przedwojennych przedstawiała się bardzo skromnie, wzrosła w 1925 roku do cyfry 500.000 sztuk rocznie, w 1927 roku osiągnęła 700.000 sztuk, a w 1928 roku przekroczyła 1.000.000 sztuk.

Fabryka mieści się wraz z biurami we własnej nieruchomości przy ul. Nowowiejskiej 13 w Warszawie i zatrudnia zgorą 200 robotników. Fabryka posiada własne oddziały w Wilnie i Łodzi, a przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach Polski.

W przybliżeniu określić można polską produkcję żarówek na 4 miliony sztuk rocznie.

Produkcja ta nie jest w stanie pokryć całości zapotrzebowania krajowego, to też import żarówek zagranicznych jest jeszcze bardzo poważny, a wartość jego rośnie z roku na rok.

Poniżej podajemy, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego cyfry importu żarówek do Polski:

Rok	Waga w kwintalach	Wartość w tys. zł.
1924	594	1.246
1925	630	1.346
1926	675	1.980
1927	797	4.485
1928	884	6.148
1929 (styczeń—październik)	897	7.531

WYTWÓRNIA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA

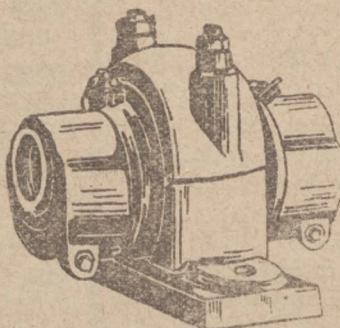
KRAWCZYK i S-ka
W ZAWIERCIU

Własne biuro w Warszawie

ul. Krucza 16, tel. 105-17

PRZEDSTAWICIELSTWA

we wszystkich większych miastach
Rzeczypospolitej

SPECJALNOŚĆ:

Pędnie, odlewy maszynowe
i budowlane

SPRZĘGŁA CIERNE HILLA

Całkowite urządzenia do przenoszenia materiałów: przenośniki (transportery) podnośniki (elewatory) i t. d.

OKNA ŻELAZNE

Należy zaznaczyć, analizując powyższe liczby, że złoty z r. 1924 miał wartość 1,72 zł z r. 1924 i lat następnych.

Zestawienie powyższe obejmuje cyfry importu wszelkiego rodzaju żarówek normalnych (próżniowych, gazowanych) oraz żarówek o nitce węglowej, których import jest zresztą bardzo nieznaczny.

W imporcie żarówek wymienić należy przede wszystkim te rodzaje żarówek, których produkcja narazie nie jest prowadzona w kraju, gdyż, wymaga specjalnych maszyn. Są to żarówki projekcyjne, fotograficzne, światłolecznice, samochodowe, wystawowe, teatralne, światłodziennie, punktowe i t. p.

Zaznaczyć trzeba, że usiłowania krajowego przemysłu żarówek idą w kierunku przystosowania się do wyrobu wszelkiego typu żarówek, aby w ten sposób uniezależnić się od zagranicznego rynku.

ROZWÓJ PRZEMYSŁU ŻARÓWEK ELEKTRYCZNYCH W POLSCE.

Polski przemysł żarówkowy powstał nie tylko naskutek jest obecnie przez 3 fabryki a. m.:

- 1) Zjednoczona Fabryka Żarówek S.A. (dawniej „Cyrkon“),
- 2) Polska Żarówka Osram S.A.
- 3) Polskie Zakłady Philips.

Wszystkie te 3 fabryki znajdują się w Warszawie.

Polski przemysł żarówkowy powstał nie tylko naskutek wzrastającego coraz bardziej zapotrzebowania rynku krajowego, ale również naskutek walk konkurencyjnych pomiędzy dwoma zagranicznymi producentami żarówek. Zaznaczyć bowiem należy, że na mocy układu kartelowego 1903 r., rynek Europy Wschodniej należał niemal wyłącznie do niemieckiego koncernu „Osram“.

Pierwszym wyłomem umowy koncernowej było założenie w 1907 r. Tow. Akc. Warszawskiej Fabryki Lamp Elektrycznych w Warszawie, następnym natomiast było stworzenie w 1922 fabryki żarówek „Philips“. Nieco później powstaje fabryka „Osram“ mająca również na celu wytwarzanie żarówek.

Każda z trzech fabryk żarówek w Polsce produkuje wszelkie typy żarówek o mocy do 500 kilowatów, tak, że tylko specjalne typy żarówek muszą być sprowadzane z zagranicy.

POLSKA ŻARÓWKA „OSRAM“ S. A. W WARSZAWIE.

„Polska Żarówka Osram, Sp. Akc.“ powstała w 1922 r. W następnym roku została uruchomiona w Pabjanicach fabryka żarówek eksploatująca patenty niemieckiej firmy Osram Kommanditgesellschaft.

Początkowa produkcja fabryki wynosiła około 400.000 sztuk rocznie, jednak wzrastając stale osiąga obecnie cyfrę z górą 2 milionów sztuk produkcji rocznej.

Obecnie zarząd spółki zamierza uruchomić hutę szklaną w której byłyby wyrabiane baloniki do żarówek. W ten sposób uniezależniłaby się fabryka od importu z zagranicy.

Kapitał spółki wynosi 1 milion złotych. Spółka posiada w Warszawie, przy Placu Trzech Krzyży 8 Centralne Biuro Sprzedaży, a we wszystkich większych ośrodkach Polski własne przedstawicielstwa.

SPÓŁKA AKCYJNA „POLSKIE ZAKŁADY PHILIPS“ W WARSZAWIE.

Spółka akcyjna „Polskie Zakłady Philips S. A.“ założona została przez holenderski koncern Philipsa w 1922 roku. W następnym roku spółka przystąpiła do produkcji żarówek, którą prowadzi od tej pory we własnych budynkach w Warszawie przy ulicy Karolkowej 36.

Fabryka Philipsa produkuje żarówki elektryczne dwóch typów, żarówki próżniowe i gazowane (1/2 watowe) na podstawie patentów stanowiących własność holenderskiego koncernu Philipsa.

7989c

Motory od 1/4 do 20 KM. oraz dynamo na składzie

**Zakłady Elektromechaniczne
Bolesław Skwarcz**

tel. 204-55 WARSZAWA-KRUCZA 22 tel. 204-56

Dział budowy: wyrabia wentylatory
i ze składu poleca do 600 mm.

**Dział reparacji: przewijanie motorów,
dynamomaszyn, transformatorów,
wentylatorów, budowa nowych kolektorowych różnej wielkości i rodzaju prądu.**

7786

Warunki kupna i sprzedaży dogodne

Motory, wentylatory stale na składzie

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko napędy redukcyjne „BEMAG“

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Ząbże

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy lamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszym piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“.

Technika w rolnictwie

Poniżej dane statystyczne cytujemy według doskonałych wywodów dr. Hansa Simona w ostatnim numerze „Umschau“ z 11. I. br. (Dop. Red.)

Ludzkosc nieustannie mnoży się. Są uczeni, którzy twierdzą, że za 100 lat zabraknie już ziemi dla ludzkości, tak samo jak zabraknie, podobno, surowców tego rodzaju jak węgla, olejów ziemnych itd. Ale właśnie zdobycze ostatnich lat wykazują, że nie tylko te surowce dadzą się zastąpić nowymi zdobyczami chemii i fizyki, ale też produkty rolne dadzą się syntetycznie uzyskać wprost „z powietrza“, zatem obawa, że zabraknie uprawnej roli dla zaspokojenia coraz większych zastępów żołądków ludzkich, oparta jest na dzisiejszym stanie rzeczy, a jest przecież pewnem, że przy obecnym już stanie postępu wprost przewidzieć nie można, jakie zdobycze czekają jeszcze ludzkość.

Pierwszemi oznakami takiego przewrotu są niewądnicie coraz to nowe zastosowania techniczne w dziedzinie rolnictwa. Doprowadziła do tego nie tylko intensyfikacja i racjonalizacja, ale też meljoryzacja i kolonizacja na usługach rolnictwa.

Niema chyba żadnego gospodarstwa rolnego, któreby nie zmieniło się dziś pod wpływem technicznych zdobyczy, w tym przynajmniej sensie, że nastąpił podział pracy, że szereg rękodziel i zawodów stanęło do usług rolnictwa, zwalniając rolnika z pradawnych jego i jego rodziny zajęć. Przestał się rolnik mozolić prawie wszystkim tem, co nie należy bezpośrednio do jego pracy, bo przyszły mu z pomocą zdobycze z najróżniejszych dziedzin teorii i praktyki. Rolnictwo stało się, w następstwie tego, ośrodkiem wyłącznego dostarczania żywności naturalnej, dostarczanej miastom w myśl współczesnej zasady psychotechnicznej i jej hasła „odpowiedni człowiek na odpowiednim miejscu“ dla uzyskania celu drogą jak najszybszą, najtańszą i najłatwiejszą.

Dzieje tej intensyfikacji, względnie industrializacji sięgają czasów Liebiga, który wprowadzając sztuczne nawozy, uratował wprost ludzkość przed dawniej niechybnym losem koczownictwa i wędrowności narodów, powodowanych ongiś wyjałowieniem całych krajów. Późniejsze zdobycze fizyki, biologii, geologii, genealogii, a zwłaszcza chemii rolniczej, doprowadziły do obecnego całokształtu wiedzy agronomicznej, w której łączą się najnowsze poznania botaniczne i zoologiczne, dla wydobycia z ziemi jak najlepszych i największej produktów rolnych, co już z końcem 19-go wieku doprowadziło do podniesienia wydajności o całe 200 proc.

W Niemczech, gdzie ta ewolucja odbywała się początkowo najszybciej, warto przytoczyć dla ilustracji statystykę zbiorów w 1880 r. w porównaniu z 1913 r. Z 1 ha. zebrano w 1880 r. 8 q. żyta, w 1913 r. — 19 q., pszenicy 12,9 q. — 23,6 q., owsa 11,3 q. — 21,9 q., ziemniaków 70,5 q. — 158,6 q.

Ten stan rzeczy zmienił się jeszcze radykalniej z chwilą coraz większego zastosowania maszyn rolniczych w 20-tym stuleciu, w stosunku do których rolnictwo odnosiło się z początku dość nieprzychylnie. Lata wojny światowej, zmuszające do jak najdalej idącej racjonalizacji, zmieniły dawniejsze rękodzielo rolnicze dosłownie na przemysł i technikę.

Rolnik prawdziwie nowoczesny jest inżynierem w dziedzinie świata organicznego.

Statystyka świata wykazuje n. p. w Niemczech, że wartość produktów mlecznych przewyższa czterokrotnie wartość produkcji żelaza, — naodwrot zaś, statystyka wykazuje, że niemieckie rolnictwo jest rynkiem zbytu produktów przemysłowych na sumę 4 miliardów marek. Samych maszyn zakupuje tam rolnictwo za 825 milionów. Wartość nawozów sztucznych nabytych przez rolnictwo, wynosi 700 milionów, przemysł budowlany partycypuje na rynku rolniczym we wysokości 500 milionów.

Zastosowanie techniki w rolnictwie rozpoczyna się od samego zasiewu, przechodzi poprzez pielęgnowanie go, zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych, przy zużytkowaniu zarazem wyrobów technicznych dla hodowli względnie produkcji zwierzęcej, tak odnośnie odżywiania jak i higieny. Coraz więcej stosowuje się we wszystkich tych dziedzinach energję. Zastosowanie to zmienia najwięcej rolnika na mechanika i technika, podczas gdy chemja rolnicza i umiejętność techniczne zastosowanie nawozów wymaga od niego pełnych kwalifikacyj teoretycznych, a więc uczonego.

O ile chodzi o samo oddziaływanie techniki na rolnictwo, to odnosi się ono raz do rozwijania i ułatwiania istniejących już sposobów pracy rolniczej, np. w dziedzinie hodowli, a drugi raz do dostarczenia rolnikowi zupełnie nowych sposobów pracy. Pod wpływem tych ulepszeń podniosła się niesłychanie jakość i wydajność nie tylko płodów rolnych, ale i hodowlanych. Wzrosła wysokoprocentowo wydajność mleczna odnośnie zawartości w niem tłuszczu. Krowy, dające dziś do 10.000 litrów mleka rocznie, nie należą do rzadkości. Jeszcze bardziej wpływają bezpośrednio techniczne wyniki w formie coraz to nowych narzędzi i maszyn rolniczych.

Technika budowlana daje rolnictwu specjalne za-
budowania, chroniące przed dawnymi katastrofalnymi
stratami tak w inwentarzu żywym jak i śpichrzach.
Prawie zupełne wycofanie zwierząt pociągowych we
wielkim rolnictwie czyli t. zw. mechanizacja i moto-
ryzacja rolnictwa doprowadziła do prawdziwego prze-
wrotu w kierunku racjonalizacji, wobec coraz kosztow-
niejszej pracy rąk ludzkich, także wskutek uniezależ-
nienia rolnictwa od kaprysów tej pracy i możliwości do-
stosowania się do kaprysów pogody.

Jak dalece zmechanizowało się rolnictwo np. w
Niemczech, wykazuje porównanie ilości poszczególnych
maszyn rolniczych 1907—1925 r. Wtedy nie
było wogóle jeszcze pługów elektrycznych, a w 1925 r.
pracowało ich 237, siewczarni 10.283 — 175.949, cen-
tryfug na mleko 304.595 — 1.419.847, a ilość warszta-
tów pracy, w których wogóle stosowano maszyny rolni-
cze, pomnożyła się w tym okresie o 100%, przyczem
uwzględnić należy, że jest to jeszcze stosunkowo po-
wolny rozwój w Niemczech, które przegrały wojnę,
wobec rozwoju żywiolowego, jaki panuje zwłaszcza w
Ameryce i krajach anglosaskich. Koń na roli należy
tam już do curiosum, a niema fermy, któraby nie mia-
ła traktora motorowego. Nawet drobne rolnictwo
używa dziś w całym świecie siewników i kosiarek, któ-
rych jeśli nie posiada na własność, wypożycza ze spół-
dzielni. We Włoszech Mussolini, podejmując niezbędną
dla kraju intensyfikację rolnictwa, udziela specjal-
nych kredytów dla nabywania pługów motorowych.
Pracuje ich tam dziś 12 tysięcy. Skutki uwidaczniają
następujące cyfry zbiorów: w 1910 r. 41 milionów q.
zbóż, w 1920 r. 38 milj. q., w 1927 r. 53 milj. q.,
w 1929 r. 75 milj. q. zbóż. Kanada posiadała w 1928 r.
610 proc. więcej maszyn rolniczych, niżeli w 1927 r.
Tak szalony postęp przemawia chyba sam za siebie.
Rządowa statystyka produkcji zbóż wykazuje np. w
jednej tylko prowincji Saskatschewan w 1901 r. 816
tysięcy q., w 1921 r. 51 milj. q., a w 1928 r. 87 milj. q.
zbóż.

Organizacyjnie można maszyny rolnicze podzielić
na następujące grupy: narzędzia i maszyny dla wo-
żenia i dźwignia (wozy, dźwigi, pompy, miechy), ma-
szyny do obróbki roli (pługi, walce, siewniki, brony,
żniwiarki itp.), maszyny podwórzowe (młocarnie, ma-
szyny mleczarskie i hodowlane itp.).

Poza tem postęp w kierunku użytkowania techni-
ki dla rolnictwa idzie dalej w sensie uniezależnienia
rolnictwa od wpływów atmosferycznych, zwłaszcza za-
pomocą sztucznych opadów, lub naodwrot ochrony
przed nadmiernymi opadami itp. Równocześnie odby-
wa się zastąpienie motoryzacji parowej i benzynowej
elektrycznością. Odgrywa ona dominującą już rolę
jako oświetlenie, umożliwiając uprawę roli też w nocy.
Poza tem zdobywa coraz ważniejszą rolę jako elektro-
kultura, działająca na wydajność roślinności drogą
magnetyzacji, ogrzewania lub naświetlania. Elektryka
odgrywa też wybitną rolę w hodowli kur, użytkowana
we wylęgarniach.

Co dopiero mówić o całej technologii nawozowej,
bez której rolnik dziś się już obejść nie może. Cho-
rzów i Mościce opowiadają nam Polakom o tym głów-
nym wpływie techniki na rolnictwo najwyraźniej.

Jako nowość przytoczyć należy ostatnie zastoso-
wanie, nader korzystne, kwasu węglowego jako nawo-
zu sztucznego, pod wpływem którego wydajność ogór-
ków i pomidorów wzrasta prawie 10-krotnie. Wa-
rzywnictwo cieplarniane wogóle nie mogłoby istnieć,
bez całego splotu udogodnień i pomocy technicznych,
przyczem w ośrodkach przemysłowych może korzy-

PALENISKA

do lokomobil i lokomotyw płużnych
ściany gardzielowe, ściany sitowe

oraz wszelkie prace
kotlarskie

wykonuje

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.

FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA

Poznań

św. Wawrzyńca 36

7727

Telef.: 6117, 6950

Adr. telegr.: Centroplug

WIELKI WYBÓR

manezy pałakowych, maszyn
i narzędzi rolniczych

Wozy mieszkalne, beczkowozy do walców i pługów
parowych, wozy robocze, aparaty do toczenia
cylindrów, maszynki do nitowania kół

DOGODNE WARUNKI!

CENY NISKIE!

Fabryka maszyn, wozów i odlewnia żelaza

St. MALINOWSKI ŚREM

TEL. 17

ODDZIAŁ POZNAŃ, Pocztowa 30
TELEFON 2826

stać z rozmaitych ubocznych produktów, do których należy zaliczyć ciepło gazów kominowych itp.

Jak z wszystkiego powyższego widzimy, pomiędzy techniką a rolnictwem istnieje prawdziwa symbioza, współpraca w sensie współzależności, która w poszczególnych krajach znajduje swój wyraz w osobnych kuratorjach państwowych dla ułatwienia tej współpracy.

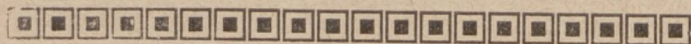
U nas w Polsce, niestety, gdzie przechodzimy silny kryzys rolniczy, nie wskutek racjonalizacji rolnictwa, lecz naturalnej nadprodukcji współpraca ta daleka jest od standardu światowego, a przecież musi nastąpić dla dobra całego kraju.

Henryk Grudziński.

Zagadnienie używania mieszanki spirytusowej do celów napędowych w rolnictwie

W początkach stycznia r. b. odbyło się w lokalu warszawskiej Izby Przemysłowo-Handlowej posiedzenie Komisji Racjonalizacji, na którym między innymi omawiano zagadnienie rozpowszechnienia używania mieszanki spirytusowej do celów napędowych. Po obszernej dyskusji Komisja stwierdziła konieczność rozpowszechnienia używania tej mieszanki, uważając to zagadnienie za pierwszorzędne dla całokształtu życia gospodarczego kraju. Komisja wyraziła pogląd, iż do spopularyzowania tej mieszanki przyczynićby się mogło znacznie używanie jej na szeroką skalę w rolnictwie do silników spalinowych.

Jak wiadomo używanie tej mieszanki zwiększyłyby mogło niedostateczne zapasy benzyny. Niestety, dotychczas czyniono próby wynalezienia praktycznej mieszanki opartej nie na zbyt drogim spirytusie bezwodnym, nie dały zadawalniających rezultatów. Zastanawiając się nad tą sprawą i widząc nieodzowną potrzebę zwiększenia zapasów benzyny oraz zużycowania posiadanego przez nas nadmiaru surowca ziemniaczanego, Komisja Racjonalizacji uważa za niezbędne, aby prace nad dalszym doskonaleniem i popularyzacją mieszanki spirytusowej były prowadzone nadal z niesłabnącą energią.

Dlaczego nie wysyłasz swych listów drogą powietrzną?

Korzystając z poczty lotniczej, oszczędzasz wydatków na telegramy i listy ekspresowe. List lotniczy po

kilku godzinach przybywa na miejsce przeznaczenia, a opłaty wynoszą zaledwie podwójne porto (list zwykły 50 groszy). Zapewno nie wiesz, że listy lotnicze doręczane są adresatom bez żadnych dopłat, podobnie jak telegramy. Listy lotnicze można nadawać po wszystkich urzędach pocztowych, lub wrzucać do specjalnych skrzynek pocztowych, rozmieszczonych na mieście. Znaczkę lotniczą nabędziesz w każdym urzędzie pocztowym i u każdego rozsprzedawcy.

Listy lotnicze wysyłać można również do miejscowości, które nie posiadają połączeń lotniczych. W tym wypadku list idzie najkrótszą drogą częściowo samolotem, częściowo koleją i po nadejściu na miejsce przeznaczenia doręczany jest bez dopłat adresatowi, jak telegram

Młocarnie szerokomłotne VISTULA

Młocarnie z przymykami

Młocarnie z wałami do gładkiej słomy

Walce, kieraty

Siekacze do buraków

Sortowniki ziemniaków 69031

Maszyny do czyszczenia zboża

Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach

Sieczkarnie tarczowe

Koła transmisyjne

Pompy do gnojówki z rurą stalową i wymiurkami wentylami

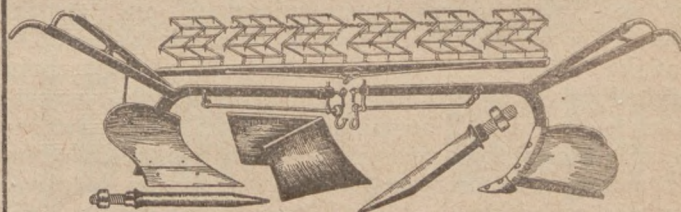
Szuffle ziemne do transportowania ziemi wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

Fabryka Maszyn Sp. z o. p.

TCZE W (Pomorze)

6437

Pługi jednoskibowe

obsypniki, brony, korpusy do pługów i zęby do bron poleca jako specjalność

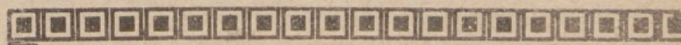
Wł. Czajkowski, Lubawa (Pom.)

Fabryka narzędzi rolniczych

Rok założ. 1909

8322 k

Rok założ. 1909

„IDEAŁ”

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci

3641

Centrala Pługów Parowych T. z Fabryka Maszyn

Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszym piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczkach w fabrykacji materiałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyreby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swych nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO”.

Budownictwo mieszkaniowe w Niemczech

Co widzimy w Polsce?

Kwestję budownictwa mieszkaniowego w Niemczech obszernie omawia w biuletynie Międzynarodowego Związku Własności Nieruchomej Miejskiej dr. R. Bak. Omawiając sprawę rozbudowy miast niemieckich, stwierdził autor, że głód mieszkaniowy w Niemczech wogóle nie istnieje. Wprawdzie statystyka przeprowadzona w r. 1927 wykazała w samych Prusach 360 000 rodzin „poszukujących mieszkań”. Odpowiednio do tej statystyki stworzono gigantyczny plan rozbudowy, pochłaniający w Niemczech około 3 miljardów marek niem. rocznie, w tem 1½ miljarda (więcej niż budżet państwowy całej Polski) z funduszy podatkowych. W samych Prusach wybudowano w roku 1927 — 178 375 nowych mieszkań, w roku 1928 — 190 404. Dr. Bak twierdzi, że statystyka „potrzebujących mieszkań” jest błędna, a olbrzymi wysiłek narodu niemieckiego na rozbudowę miast w znacznej mierze niecelowy i błędny. Okoliczność, że kogoś umieszczono na liście „poszukujących mieszkań” nie dowodzi wcale, by on naprawdę potrzebował mieszkania. On „szuka” mieszkania, bo chce otrzymać pomieszczenie wygodniejsze od posiadanego obecnie i przedewszystkiem — tańsze. W normalnych czasach w przeważającej ilości wypadków zadowoliliby się posiadaniem obecnie pomieszczeniem, bo ono odpowiada jego sytuacji gospodarczej. Ale od szeregu lat partje lewicowe wychowują ludność w tym kierunku, iż uczą ją, że każdemu człowiekowi przysługuje prawo do „własnego mieszkania”, przyczem jego położenie gospodarcze, wysokość zarobku itd. są to rzeczy, które w tym wypadku nie grają roli. Oczywiście przy takim wychowaniu społeczeństwa liczba „poszukujących mieszkań” rośnie i rosnąć będzie w nieskończoność.

Twierdzenie swoje popiera dr. Bak danymi statystycznymi. Przed wojną średnia gęstość zaludnienia w Niemczech wynosiła prawie 5 osób na jedno mieszkanie (nie na izbę); obecnie liczba ta spadła do 3,5 osób na jedno mieszkanie. W miastach pruskich średnia gęstość zaludnienia wynosi zaledwie 1,01 osób na jedną izbę, przyczem w dzielnicach robotniczych nie przekracza ona 1,99 osób na jedną izbę, natomiast w dzielnicach bogatszych spada do 0,57 osób na izbę. W kraju, w którym gęstość zaludnienia mieszkań w stosunku do normalnych przedwojennych czasów spadła o 20 proc., nie można mówić o głodzie mieszkaniowym. Może być co najwyżej mowa o niewłaściwym i błędnym rozdziale mieszkań, spowodowanym przez przymusowe ustawodawstwo.

Rzeczywiste zapotrzebowanie nowych mieszkań w Prusach wynosi około 140 000 mieszkań rocznie, zatem buduje się około 45 000 mieszkań rocznie za wiele. A Niemcy, przygniecione na szereg pokoleń ciężarem traktatu wersalskiego, nie mogą i nie powinny

pozwalać sobie na żadne luksusy, gdyż tylko wyteżona praca, rozumne współdziałanie z innymi narodami i jak najdalej posunięta oszczędność może Niemcy uratować przed zupełną katastrofą...

To ostatnie wyrażenie jest zrozumiałem w ustach niemieckiego obywatela, który solidaryzuje się z ogólnym dążeniem ugrupowań politycznych, dążących do osiągnięcia obniżenia sum reparacyjnych przez stawianie Niemiec przed oczyma świata w jak najuboższych szatach... Tworzenie sztucznego głodu mieszkaniowego, łożenie kapitałów w budowie luksusowe, mniej produktywnie, idzie oczywiście z tą tendencją w parze.

Sytuacja w Polsce, w porównaniu do sytuacji w Niemczech, jest zupełnie odmienna. Mniejsza jest u nas konsumpcja mieszkań, bo ludność jest uboższa i cierpi — przynajmniej w niektórych miejscach — rzeczywisty, nie pozorny głód mieszkaniowy. Jasnym jest, że naśladowanie wzorów niemieckich w rozwiązywaniu naszej kwestji mieszkaniowej, kwestji rozbudowy miast połączone być musi z wielką ostrożnością.

W ciągu ostatnich 4-ech lat z pomocą Komitetu Rozbudowy m. Warszawy zbudowano w stolicy zaledwie 16 tys. izb mieszkalnych. Pożyczki, udzielone na ten cel z Banku Gospodarstwa Krajowego wynosiły: w 1925 r. — 11 706 000 zł, w 1926 r. — 9 259 000 zł, w 1927 r. — 42 452 000 zł i w 1928 r. — 27 805 000 zł, razem 90 222 000 zł.

Ze zestawień Komitetu Rozbudowy wynika, że ruch budowlany z funduszy prywatnych nie przekracza kilkuset izb rocznie, że zatem i nadal budownictwo mieszkalne bez długoterminowych kredytów rozwijać się nie będzie.

Prywatną akcję budowlaną paraliżuje drożyzna placów. Przed rokiem jeszcze zapotrzebowanie na tereny w spółdzielni, instytucji społecznych i naukowych, oraz osób prywatnych wynosiły pod budowę zwarte 60 ha i pod budowę luźne 63 ha, co przyniosłoby około 16 tys. izb mieszkalnych.

Ażeby zaspokoić powyższe żądania, niezbędnym jest przejęcie terenów państwowych, położonych w obrębie wielkiej Warszawy.

Poza pierwotnymi kredytami w 1928 r., Komitet Rozbudowy posiadał w ewidencji nierozpatrzonej jeszcze podań spółdzielni na sumę 13,5 milj. zł, prywatnych miejskich na sumę 6 178 tys. zł i prywatnych zamiejskich na sumę 1 626 tys. zł. Gdyby Komitet zaspokoił całkowicie zapotrzebowanie terenowo i kredytowo, to przyrost izb wyniósłby 131 041 izb, co wymagałoby około 172 milj. zł kredytu. W tym szczęśliwym wypadku przyrost izb wyniósłby zaledwie 75 proc. niezbędnej ilości mieszkań, jaką należy budować corocznie, ażeby przeprowadzić sanację mieszkaniową.

Sytuacja na niemieckim rynku drzewnym

Licytacje drzewne w Prusach Wschodnich, na Pomorzu Niemieckim i w Meklemburgji w początkach sezonu zbytu na drewno surowe wykazują słabe ożywienie. Transakcyj dokonano bardzo mało. Znaczne zapasy spowodowały dość silny spadek cen, który zahamowany został dopiero pod koniec grudnia.

Na rynku wschodnio-niemieckim poszukiwany jest grubszy materiał odziomkowy od 5/3" wwyż, którego zapasy są bardzo nieznaczne. Ceny na ten materiał wynoszą 110—120 RM. loco wagon stacja załadowania. Zapasy cieńszego materiału odziomkowego są ciągle jeszcze znaczne, wobec czego niema poważniejszych widoków na zbycie go. Podaż pierwszorzędного polskiego materiału odziomkowego osłabła; silna jest jeszcze ciągle podaż gorszego materiału. Stan ten odbić się musiał na zmniejszeniu importu drewna polskiego. Zapotrzebowanie na materiał stolarski jest słabe. Fabryki mebli posiadają znaczne zapasy i wobec tego zaopatrują się jedynie od wypadku do wy-

padku. Ceny mają tendencję spadkową. Jedynie tylko pierwszorzędne bloki poszukiwane są w znacznie większych ilościach przy cenach utrzymujących się na dotychczasowym poziomie. Znaczne jest zapotrzebowanie na drewno do wyrobu wagonów, wobec dużych obciążunków na wagony, poczynionych przez koleje państwowe. Ceny utrzymują się jednak na dotychczasowym niskim poziomie.

Sytuacja niemieckiego przemysłu drzewnego przetwórczego jest naogół niepomyślna. Oprócz przemysłu meblowego wszelkiego rodzaju, na brak zamówień cierpią również parkieciarnie, fabryki skrzynek, zabawek, instrumentów muzycznych. Warunki płatności uległy ogólnemu pogorszeniu. Zbyt materiału drzewnego dla przemysłu przetwórczego natrafia wobec tego na poważne trudności.

Wobec szybkiego zmniejszenia się ruchu budowlanego zapotrzebowanie na budulec bardzo silnie osłabło.

Przemysł drzewny w Czechosłowacji

Czechosłowacki przemysł drzewny natrafia na coraz większe trudności zbytu. Z tego powodu zauważyć tam można w tej gałęzi produkcji silną tendencję do kartelizacji. Największe trudności zbytu zaznaczyły się przede wszystkim w przemyśle meblowym. Wobec tego fabryka mebli mieszk. i biurowych Czechosłowackiego Związku Przemysłowców wystąpiła z inicjatywą kartelizacji tej gałęzi przemysłu. Zbyt wytworów tego przemysłu został oddany towarzystwu z siedzibą w Pradze, które utworzyło przedstawicielstwa w szeregu miast zagranicznych, stanowiących ośrodki ważniejszych rynków zbytu. Kartel ma na celu na najbliższy okres przede wszystkim eksport, przy pomocy którego dążyć będzie do zrekomensowania zacieśniających się możliwości zbytu na rynku wewnętrznym. Realizacja tego planu natrafia narazie na trudności finansowe. Kartel dąży do zorganizowania akcji eksportowej przede wszystkim pod finansowym kątem widzenia. Tą drogą kartel ma nadzieję wzmocnić eksport, który w r. 1929 obniżył się znacznie w porównaniu z poprzednim rokiem.

W grudniu doszedł ostatecznie do skutku projektowany od dłuższego czasu kartel parkieciarni. Prócz utworzenia centralnego biura sprzedaży ma on na celu kontyngentowanie produkcji. Do organizacji tej weszło 21 fabryk czechosłowackich. Stanowią one poważną siłę nie tylko na krajowym rynku drzewnym. Jedną z najważniejszych przyczyn, skłaniającą producentów czeskich do zawarcia kartelu, była konkurencja polska i jugosłowiańska. Import fryz i parkietów jest bardzo znaczny i miał w ciągu ubiegłego roku stałą tendencję wzrostową.

Obecnie toczą się pertraktacje o utworzenie kartelu 9 czechosłowackich fabryk dykt i fornierów. Inicjatywę do tych pertraktacyj stworzył wzrost przywozu dykt i fornierów do Czechosłowacji.

Fabryki mebli giętych nie zostały wprawdzie skartelizowane. Stanowisko zakładów Thonet-Mundus, stanowiących odgałęzienie znanej firmy międzynarodowej z siedzibą w Zurichu, jest jednak na tyle decydujące, że już od dłuższego czasu można było mówić o jednolitości polityki handlowej czeskiego przemysłu mebli giętych. Ostatnio zawarte zostało porozumienie z najpoważniejszym z pozostałych przedsiębiorstw, a mianowicie z firmą D. G. Fischl, dotyczące polityki

cen. Porozumienie to jest podyktowane trudnościami zbytu na rynkach zewnętrznych, gdzie przemysł czechosłowacki spotyka się przede wszystkim z konkurencją przemysłu polskiego. Współzawodnictwo to daje się najsilniej odczuwać na rynkach: angielskim i amerykańskim. W końcu ubiegłego roku przemysł czechosłowacki wystąpił z inicjatywą porozumienia się z przemysłem polskim. Rozmowy w sprawie tego porozumienia o wielkim znaczeniu gospodarczym dla obydwóch krajów nie doprowadziły narazie do rezultatów.

Cement, wapno

budowlane i hydrauliczne, cegły, pustaki, płyty ceglone, dachówki, papy dachowe zwykłe i specjalne asfaltowe, papę izolacyjną, smołę, lepnik, żelazo, gwoździe, gips, trzcina, kafle, płyty posadzkowe, glazurowane płyty ścienne, glazurowane rury kamionkowe i koryta, wyroby szamotowe Kulmiza i Radeburskie, zaprawy tynkowe do fasad, „arbolineum, płyn izolacyjny przeciw wilgoci i przeciekaniu wody „CERESIT“, materiały do izolacji, cegły i dachówki szklane, szplisy i gonty (szkudły), ziarnka marmurowe do terrazza, piaskowiec do szlifowania, parkieł dębowy, linoleum, dachówkę azbestowo-cementową, specjalną papę asfaltową „BINOLIT“, siatkę drucianą z wstawkami z gliny palonej, oraz wszelkie inne artykuły w zakresie budownictwa wchodzące, dostarcza najtaniej i pierwszorzędnej jakości
(7333)
1603

Stefan Pełczyński
Hurtownia Materiałów Budowlanych
Poznań III, Dworzec Towarowy, tel. 5605

Cement bauxytowy w technice budowlanej

W ostatnich czasach znajduje w Polsce coraz szersze zastosowanie znany dotychczas z literatury cement glinowy, nazywany także cementem bauxytowym. Cement ten stosowany w Polsce od roku, a produkowany zagranicą, zwłaszcza we Francji od czasu ostatniej wojny, posiada niezmiernie ciekawe właściwości, pozwalające na prowadzenie robót budowlanych w znacznie szybszym tempie i wśród takich warunków, w których zwyczajny cement portlandzki tylko w ciasnych granicach i bez zamierzonego skutku stosowany być może.

Cement bauxytowy produkowany jest we Francji pod nazwą „Ciment fondu”, lub „Ciment electrofondu” i cieszy się zagranicą szerokim rozpowszechnieniem zarówno wśród budownictwa prywatnego, jak również państwowego. Właściwościami tego cementu są: wielka energia i szybkość twardnienia, wysoka wytrzymałość na ciśnienie, odporność na działanie wód kwaśnych, zdolność normalnego wiązania nawet przy bardzo niskich temperaturach, zupełna stałość objętości i możliwość magazynowania przez dłuższy czas bez obawy zepsucia lub pogorszenia własności.

Najważniejszą zaletą cementu bauxytowego jest bezsprzecznie nadzwyczajna energia twardnienia, dzięki której cement ten już po 24 godzinach osiąga taką samą wytrzymałość jak cement portlandzki dopiero po 28 dniach. Przez to staje się on bardzo pożyteczny przy stosowaniu pilnych robót, rozwiązując jednocześnie kwestję przyspieszenia tempa pracy i zapewniając całkowite bezpieczeństwo obiektów budowlanych.

Poza tem cement glinowy, będąc odpornym na wszelkiego rodzaju wody kwaśne, wody morskie itp., daje możliwość prowadzenia wszelkich budowli wodnych, wiertniczych, fabryk kwasu siarkowego itd. Ciekawą też jest możliwość prowadzenia budowli przy stosowaniu cementu bauxytowego nawet przy temperaturze 12 stopni poniżej zera, oraz w dni deszczowe, gdyż dzięki składowi chemicznemu wytwarza on przy wiązaniu 70 stopni ciepła przez co w sposób naturalny neutralizuje niską temperaturę.

W praktyce cement bauxytowy daje liczne korzyści, jak to: szybkie usuwanie form przy wyrobach betonowych, znaczną redukcję stosunku mieszanki, możliwość stosowania mniejszych przekrojów, zaoszczędza na uzbrojeniu, zmniejsza ciężar rur i innych wyrobów betonowych, zwiększa spójność itp.

Stosowanie cementu bauxytowego nadaje się w szczególności przy wykonywaniu robót bardzo pilnych i niecierpiących zwłoki, jak: budowa i naprawa mostów, bruków i dróg betonowych, wykonywanie spieszonych robót fundamentowych i stropowych, przyczem wobec jego wysokowartościowych cech w twardnieniu i wysokiego stopnia odporności na ciśnienie, daje możliwość zaoszczędzania tak na oszalowaniu, jak też na samym materiale, stosując cieńsze ściany.

Cement glinowy znajduje również zastosowanie przy budowie zbiorników na kwasy, wież odprowadzających kwaśne wody, kanalizacji i rur odpływowych dla wód agresywnych itp. Wypada tu ponadto dodać, że cement bauxytowy jest z powodzeniem stosowany we Francji przy budowie tuneli i podjazdów kolejowych, a to wobec odporności cementu tego na działanie kwasu siarkowego i siarczanów, wydzielanych z dymu parowozów. Buduje się również doły ogniskowe pod lokomotywy, tudzież wykonywa się z niego posadzki dla lampiarni, warsztatów, hal peronowych i parowozowni.

Nagrodzony „ZŁOTYM MEDALEM” na Wystawie Budowlanej VI Targów Wschodnich we Lwowie 1928 r.

HYDROFUGE „CASTOR”

8162k

ZABEZPIECZA OD

8213

WILGOCI

przeciekania, wstrzymuje ciśnienie WODY we wszystkich przypadkach, jako to: izolacji rezerwoarów, murów, kanałów, basenów, tuneli, tarasów, fasad, szczytów i fundamentów

Hydrofuge „CASTOR” dodaje się do zaprawy cementowej

W LONDYNIE przy placu
Piccadilly CIRCUS

największa z istniejących KOLEI
podziemna została uszczelniona

hydrofuge CASTOREM

Posiada na składzie :

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE
MAURZY KARSTENS

Sprzedaż: w Warszawie, ul. Koszykowa 7. Tel. 27-95.

W Krakowie: Biuro „CASTOR”, ul. Kleparz 5, Tel. 218

W Katowicach: inż. K. Wretowski, Gen. Zajęczka 19. Tel. 14-15.

W Poznaniu: Tow. Akc. „Materiał Budowlany” Seweryna Mielżyńskiego 23.
Tel. 29-76 i 38-74.

Możnaby tu bardzo wiele mówić o tym cemencie, trudno byłoby jednak pomieścić to w krótkim artykule. W każdym bądź razie stosowanie cementu bauxytowego w dziesiętnych czasach ze względu na stale zwiększający się postęp w technice i budownictwie, jest nader wskazane. Szkoda tylko, że musimy cement ten importować, a jego produkcja w Polsce byłaby bardzo trudną i nierentowną, wobec braku odpowiedniego surowca w postaci minerału bauxytu. („Gaz. Handl.”)

Sposób budowania domów kulistych

Pomysł domu kulistego pochodzi od niemieckiego profesora Birkenstocka, a po raz pierwszy został zbudowany w Dreźnie na wystawie „Miasto techniczne”.

Konstrukcja żelaznego domu kulistego składa się z 8 słupów nośnych, związanych zapomocą pierścieni na wysokości poszczególnych pięter w ramę o przekroju ośmiokątnym.

Trzy górne piętra posiadają w suficie okrągłe otwory, tworząc w całości rodzaj szybu, w który wchodzi winda i łączy ze sobą poszczególne piętra. Oprócz windy połączenie piatr jest zapewnione zapomocą schodów. Poszczególne piętra są podzielone każde na 16 przedziałów zapomocą ścian, zbiegających się promieniowo do środka.

Zalety techniczne, ekonomiczne i higieniczne domu kulistego wypływają z jego kształtu, kula jest bowiem ciałem geometrycznym, które w porównaniu do swej przestrzeni użytecznej posiada najmniejszą powierzchnię, co pociąga za sobą duże oszczędności materiału budowlanego i wpływa na tanią konstrukcję. Światło słoneczne może przenikać w najdalsze zakątki domu. Dom kulisty robi wrażenie wcale korzystne.

Nieco o smole

Zastosowanie w budownictwie.

Smola znajduje się w naturze jako smołowiec czyli asfalt, wydobywana jest sztucznie z ropy naftowej po oddestylowaniu nafty, przy fabrykacji terpentyny, a najwięcej przy suchej destylacji drzewa, torfu lub węgla kamiennego. Fabrykacja smoly nazywa się pędzeniem.

Sucha destylacja odbywa się przez ogrzewanie w piecach bez dostępu powietrza. Ogrzewa się od dołu w takim piecu węgiel czy drzewo, wydobywające się przytem gazy odprowadza bocznymi rurami a pozostaje mazista smola, którą poddaje się jeszcze destylacji czyli przekropleniu. Czystą smolę przekrapla się jeszcze raz, a wtedy staje się twardą i stanowi t. zw. smolę szewką.

Zastosowanie smoly jest wielorakie: zmieszana z piaskiem służy jako materiał na chodniki, czysta zaś do pokrywania dachów, a jako nie przepuszczająca wcale wody służy przede wszystkim do uszczelniania rur i naczyń przewodzących wodę, oraz do smarowania wszelkich naczyń i rzeczy drewnianych, dla zabezpieczenia ich przed wilgocią czy zbutwieniem, co ma wielkie zastosowanie, zwłaszcza na statkach i łodziach. Poza tem smola służy do wyrobu farb, olejków pachnących, lakierów, naftaliny, t. zw. kwasu karbolowego, różnego rodzaju smarów itp.

Produktem smoly, otrzymanym przy suchej destylacji drzewa, jest dziegieć, płyn smolisty brunatny, gętki, lżejszy od wody i smoly, o specjalnym zapachu. Używa się go do smarowania skór, do wyrobu skór juchtowych.

WIADOMOŚCI DROBNE

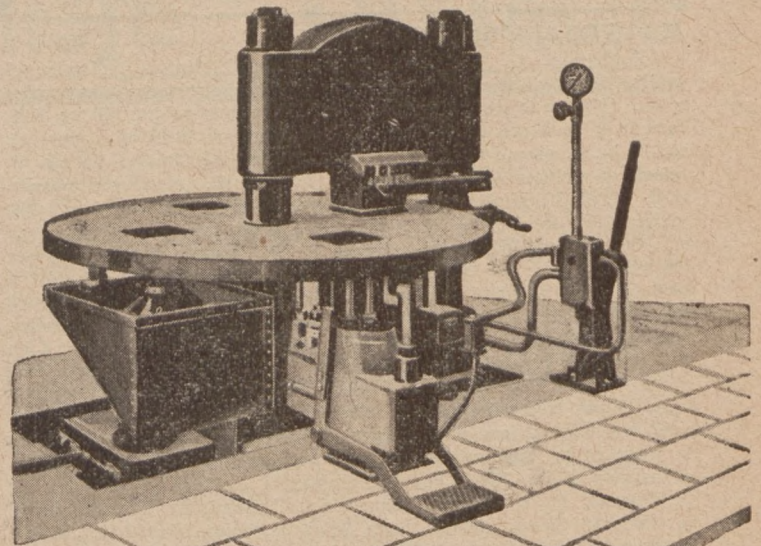
SPRAWA TRANZYTU DRZEWA ROSYJSKIEGO PRZEZ POLSKĘ.

Zrzeszenie właścicieli lasów wystąpiło do Rządu z memorjałem, w którym domaga się wprowadzenia do nowej taryfy, mającej obowiązywać od stycznia 1930 między Polską i Sowietami, szeregu zmian. Obowiązująca dotychczas taryfa tranzytowa ma zbyt niską stawkę przewozową, przez co drzewo rosyjskie i tak już wyjątkowo tanie przez dumpingową politykę Sowietów, tem skutecznej może konkurować z drzewem polskiem. Poza tem Min. Komunikacji zmuszone jest oddawać wagony na przewóz drzewa rosyjskiego przez Polskę na rynki zagraniczne. W ten sposób kosztem transportów krajowych faworyzowane są transporty sowieckie. Sprawa ta była również przedmiotem dyskusji na odbytem ubiegłego tygodnia posiedzeniu Doradczego Komitetu Drzewnego przy Państwowym Instytucie Eksportowym.

PRZYMUŚOWA DRZEWNA ORGANIZACJA FACHOWA W AUSTRII.

Rząd austriacki powołał do życia organizację fachową „Landesgenossenschaft der oberösterreichischen Sigewerke“, która ma na celu racjonalizację austriackiego przemysłu drzewnego i do której muszą należeć przedsiębiorstwa drzewne Górnej Austrii, przerabające rocznie minimum 100 m³ drewna tartego. Zwolnione są od wstąpienia do tej organizacji: 1) przedsiębiorstwa przetwarzające rocznie dla celów handlowych mniej, niż 100 m³ drewna tartego; 2) przedsiębiorstwa pracujące stale na obcy rachunek (Lohnschnitt); 3) przedsiębiorstwa leśne, zaopatrujące się w surowiec na własnych obszarach leśnych bez względu na to, czy drzewo tarte znajduje zbyt w obrocie handlowym; 4) przedsiębiorstwa o zdolności przetwórczej powyżej 100 m³ drewna tartego dla celów handlowych rocznie, które jednak większość surowca sprowadzają z własnych obszarów leśnych.

Do wyrobu płyt trotoarowych:

Hydrauliczna prasa obrotowa

IMPERATOR

Z aparatem do wstrząsania i hydraulicznym wybijaczem.
Proszę zadać katalogu Nr 43 jak również druków tyczących pras dla jedné i kilkunastu barwnych płyt cementowych i terazzo.

7906 c

DR GASPARY & CO, MARKRANSTADT, KOŁO LIPSKA.

Gustav Ewald
G. m. b. H.
Cüstrin-Neustadt
SIKAWKI i przybory
pożarnicze. SIKAWKI
ręczne i motorowe
wszystkich wielkości

Nowość!

Motorowa pompa
do brudnej wody

o wydajności do **2400 litrów na minutę**

Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze

Adam Krysiwicz
Poznań, św. Marcin 16-17

7823

Z rynku materiałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERIAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 11. 1. Orientacyjne ceny materiałów budowlanych według „Przeglądu Budowlanego”: loco wagon: Cegła zwyczajna palona 1000 sztuk 90, żwir rzeczny m.³ 25, wapno palone 100 kg. 6.35, cement w beczkach za 100 kg. 11.60, w workach 10.80, gips murarski za 100 kg. 7, piasek m.³ 9, belki żelazne (cena zasadnicza) 100 kg. 54, żelazo do żelbetu (cena zasadnicza) 100 kg. 49, tafelki ter. posadz. białe m.² 21.30, glazurowane 24, drzewa kant. topowane za m.³ 100, rznięte 130, deski i bale 130, łaty 140, deski stolarskie sosnowe za m.³ 180, dębowe 260, klepka dębowa 13; loco skład: Blacha cynkowa 100 kg. 172, papa nr. 000 za m.² loco wag. 0.95, dachówka karpiońska 1000 szt. loco wagon 160, smoła gazowa preparowana za 100 kg. loco skład 42, asfalt izolacyjny za 100 kg. loco skład 13. Materiały malarskie loco skład: Ton za 1 kg. 0.07, mydło szare 1.55, pokost 2.90, terpentyna zwyczajna 1.50, klej kostny 2.80, skórny 3.85, kreda pławiona 0.15, biel cynkowa 2, lakier biały krajowy 6, loco wagon, kafle kwadr. polewane za szt. 0.55, t. zw. „berlińskie” 1.90, drzwi piec. herm. żelaz. lane nr. 14 komplet loco skład 30, żelazo do kuchni na wagę za kg. 0.60, szkło lagrowe 2 mm. za m.² loco skład 6.25, kit pokostowy za kg. 1.20. Ceny bez zmiany.

Poznań, 11. 1. Związek Poznańskich Cegielni, Sp. z o. o., notuje za 1000 szt. loco cegielnia: cegła Howa 65, dziurawkę 72.50, „Kleina Foerster” 120, „Westfala” 12-stka 270, „Westfala 15-stka 290, płyty ścienne 195, dachówka 150, kliny duże 275, kliny krótkie 250, gąsior 1200, drewno 1 1/2 ca. 77, 2 ca. 105, 3 ca. 190, 4 ca. 300, 5 ca. 450, 6 ca. 620, 7 ca. 1000 i 8 ca. 1400. Fabryka Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn-Przysieka, S. A., notuje za 1000 sztuk loco wagon fr. fabr. cegły tonówkę 70—85, dachówkę karpiońską 130—150, klinkiery budowlane od 125—175, klinkiery kwaso-odporne 350, sączki 1 1/2 ca. od 70—80, sączki 2 ca. od 100—110, 3 ca. od 180—200, 4 ca. od 280—300, 5 cali od 460—500, 6 ca. od 650—700, 7 ca. od 1000—1200, 8 cali od 1500—1700. Zapotrzebowanie bardzo małe.

RYNKOWE CENY MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH W WARSZAWIE.

(Detaliczne, loco plac budowy.)

Cegła zł 100.00—120.00 za 100 szt.
Wapno suche zł 0.065—0.07 za 1 kg.
Wapno lasowane zł 50—60 za 1 m.³.
Cement zł 25 za b. 180 kg.
Gips zł 0.13 za 1 kg.
Maty trzciniowe zł 0.60—0.75 za 1 m.².
Drut do trzciniowania zł 1.30 za 1 kg.
Gwoździe do trzciniowania zł 1.50 za 1 kg.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 11. 1. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1 Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Katowice, 11. 1. Ceny za 1 kg. loco skład Katowice: blacha miedziana 4.85, mosiężna 3.60, drut miedziany 4.70, mosiężny 4.30, pręty miedziane 4.45, mosiężne 3.60, metale stare: miedź 3—3.10, brąz 2—2.20, ołów 0.90—1.00, cynk 0.80. Zapotrzebowanie umiarkowane.

Warszawa, 11. 1. Centralne Biuro Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu w Warszawie, Królewska 25, notuje następujące ceny za 100 kg. loco stacja odbiorcza: gwoździe zł 65, drut ocynkowany zł 97, druty inne zł 80. Dopłata za wymiar i gatunek według specjalnych cenników. Od powyższych cen zasadniczych udzielają się rabaty: na gwoździe i druty ocynkowane do 5 proc. Na druty inne 10 proc. Rabaty są zależne od ilości i specyfikacji towaru. Za 100 kg. franco wagon stacja nadawcza. Drut kołczasty czarny: cena zasadnicza zł 80, dopłata zł 30, razem 110 zł, ocynkowany: cena zasadnicza zł 97, dopłata zł 40, razem 137 zł. W razie żądania drutu kołczastego o określonej wadze na koziołku, dopłata wynosi za rozważenie zł 10 za 100 kg. Ceny powyższe rozumieją się brutto za netto, co znaczy, że waga liczy się łącznie z koziołkami, za druty kołczaste normalne, tj. o średnicy 2.5 mm. z peczękami o 4-chołkach, rozmieszczonymi w odstępach 60—70 mm.

Warszawa, 11. 1. Notowania surówki metalowej za 1 tonę franco wagon huta: Starachowicka nr. 0 — 220 zł., nr. 1 — 215 zł., nr. 2 — 210 zł.

DRZEWO.

Warszawa, 11. 1. Na rynku drzewa opałowego Miejskie Zakłady notują za tonę w zł franco wagon st. Wileńska lub franco składy miejskie. Drzewo I gat. (piek.) sosnowe 62 — II gat. —, szczapowe olszowe 59, brzożowe 59, dębowe 65, rąbane sosnowe 74. Prywatni hurtownicy notują franco Wileńska za tonę: sosnowe I gatunek piekarskie 70, twarde dębowe 55. Średni fracht od tony wynosi 11 zł., podatek magistracki 3 zł od tony.

„SAM” SPÓŁKA AKCYJNA MÜNSTERMANN KATOWICE

Tel. 11 i 577 Adr. tel. SAM
Odlewnia żelaza i brązu
Fabryka maszyn i armatur

Ciężkie armatury dla przewodów parowych, wodnych, gazowych, naftowych i to: zasuw i zawory, żelazne i stalowe. Kurki, garnki kondenz., hydranty pod- i nadziemne, studnie uliczne i hydrantowe, stojaki i t. d. Przybory kanalizacyjne i wodociągowe: uchwytki, aparaty nawiertnicze, kształtki i t. d.

Bronzy fosforowe
i specjalne w odlewach
każdego rodzaju

Bronzy kute
w sztabach o wytrzymałościach aż do 100 kg/mm²

Reprezentacja na Wielkopolskę i Pomorze:

Wład. Jezlerski, Poznań, Słowackiego 38. Tel. 69-47

na Kongresówkę: 7273

Paweł Jasiński, Warszawa, Żórawia 9. Telefon 191-71

Bydgoszcz, 11. 1. Ceny hurtowe loco Bydgoszcz za 1 mtr. kw. Parkiety eksportowe 6.5 sh. Parkiety krajowe I kl. zł 13, II kl. 11, parkiety krajowe I kl. wraz z położeniem (t. j. robocizną) zł 16.50—17, II kl. 14.50—15, wraz położeniem. Ze względu na ogólną ciężką sytuację gospodarczą i brak kredytów budowlanych, tendencja na parkiety słaba. Brak popytu.

Bydgoszcz, 11. 1. Ceny detaliczne. Deski sosnowe odzium. cal. 3/4, 4/4, 5/, 6/4 zł 180—200 za m.³, bale sosn. odz. cal. 2,21/2, 3 zł 200 za m.³. Deski i bale II zł 160 za m.³. Deski podłog. hebl. szpunt. zł 200—250 za m.³, drzewo budowl.: belki podłog. wykaz. zł 150 za m.³, kantówki zł 130 za m.³, deski szalówki zł 100 za m.³, drzewo bukowe zł 150, olchowe, brzożowe zł 160 za m.³, deski dębowe zł 260—280 za m.³, bale dęb. zł 280—300 za m.³, bale grabowe zł 190 za m.³, drzewo topolowe i lipowe zł 190—200 za m.³.

Wilno, 11. 1. Na rynku drzewa tartego panuje zupełna stagnacja. Z 8-miu tartaków wileńskich, trzy stanęły z powodu braku zamówień, reszta zmniejszyła produkcję do 30—40 proc. Notowano: deski sosnowe czyste 120 zł. za metr³, półczyste I gat. 90, II gat. 60, łaty 110—115, kantówka do 20 cm. grubości 115—120, od 20 cm. grubości 125—130, bale 120—125, kłocce 60—70, deski stolarskie wszystkich grubości: dębowe 200—240, klonowe 200—240, jesionowe 200—240, grabowe 300—350, brzożowe 135—140, olszowe 125—130.

TRANSAKCJE DRZEWNE.

Firma Sosna-Dąb, Warszawa, sprzedała firmie Karlin, Gdańsk, około 3,000 m.³ bloków dębowych z łaśów Ordynacji Zamojskiej po cenie za m.³ grub. 30—40 cm. sh. 63, za m.³ grub. 40—50 cm. sh. 83 franco wagon st. Zwierzyniec. Bloki te są b. dobrej jakości. Firma E. Coch, Wilno, sprzedała około 2,000 m.³ bloków sosnowych firmie I. Goldberger, Gdańsk, po cenie sh. 46 franco wagon st. załad. Zarząd lasów hr. Jakóba Potockiego, Brzeżany, sprzedał około 20,000 sztuk dębów na pniu firmom K. Cukier, Warszawa, i S. Goldberger, Gdańsk, za cenę 150,000 dolarów. Ordynacja Dawidgródzka ks. K. Radziwiła sprzedała firmie Astryński, Eisenstadt i Grodzieński około 20,000 sztuk olchy na pniu na przestrzeni 220 ha. za cenę Ł. 10,000. Firma Union Central des Bois sprzedała firmie Tel. S. A., Warszawa około 4,000 m.³ sosny okrągłej grub. od 25 cm. po cenę za m.³ franco wag. Zwierzyniec zł. 42.

ZŁOTY W DNIU 11 STYCZNIA 1930 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.59—57.73, gotówka 57.62—57.76, Berlin przekaz na Warszawę 46.875—47.075, na Poznań 46.85—47.05, na Katowice 46.85—47.05, gotówka grube 46.70—47.10, Londyn przekaz 43.39.

Przetargi • Submisje • Licytacje

Zarząd Kasy Emerytalnej ogłasza niniejszem

WYNIK KONKURSU

na projekt domów robotniczych przy ul. Rolnej—Lanowej w Poznaniu.

Sąd konkursowy przyznał dnia 2 stycznia 1930 r. wyznaczone nagrody następującym projektom:

Pierwszą nagrodę w wysokości 3.500 zł projektowi „zielony krzyż” autorzy: architekci Stanisław Kirkin i Jerzy Tuszowski z Poznania.

Drugą nagrodę w wysokości 2.500 zł projektowi „czerwone koło”, autorzy: Eugenjusz i Zygmunt Piotrowscy z Warszawy.

Trzecią nagrodę w wysokości 1.500 zł projektowi „S”, autorzy: inż. architekci Stanisław Odynieć-Dobrowolska oraz Stanisław Marzyński z Warszawy.

Ponadto postanowiono zakupić projekt „Cel” — autorzy inż. architekci Jerzy Gelbard, Roman Sigalin, Grzegorz Sigalin i Witold Woyniewicz z Warszawy, oraz projekt „Praca”, autorzy: architekci Jerzy Tuszowski i Stanisław Kirkin z Poznania.

Nienagrodzone projekty uprasza się odbierać w biurze Zarządu Kasy Emerytalnej w Poznaniu, ul. Wierzbicice nr. 6, do 16 stycznia 1930.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 16 stycznia 1930 r., o godz. 12, sprzedam za gotówkę najwięcej dającym w Sierosławiu, pow. poznański, stacja kol. Pałędzie:

lokomobile stojącą w komplecie marki Rustan-Proctor, powierzchnia ogrzewalna 6/7, żniwiarkę, dolownik, gruber, młynek do saletry, siewnik do saletry, owiewacz do zboża i trzyskibowiec.

Obejrzeć można 15 min. przed przetargiem. Zbiórka przed sołectwem w Sierosławiu, pow. Pozn.

Pałac, komornik obwodowy.

PRZETARG.

Ministerstwo Komunikacji zawiadamia, o przetargu ofertowym który odbędzie się dnia 28. 1. 1930 r. o godz. 11-tej na sprzedaż starej miedzi.

Szczegółowe ogłoszenia zamieszczone są w „Monitorze Polskim” Nr. 4, z d. 7. 1. i w „Gazecie Polskiej” Nr. 4 z d. 4. 1. b. r.

PRZETARG.

Egipskie Ministerstwo Skarbu ogłosiło na dzień 17 lutego 1930 przetarg na dostawę artykułów biurowych, mianowicie: materiałów piśmiennych, atramentu, gum, ksiąg handlowych, maszyn do pisania i liczenia, ołówków, piór, taśm do maszyn, nożyczek itd. Szczegółowy spis przedmiotów przetargu wraz z warunkami znajduje się w Państw. Inst. Eksp.

Stowarzyszenie Przemysłowców i Kupców Drzewnych Państwa Polskiego w Warszawie, Niecała 3

poszukuje Dyrektora,

posiadającego odpowiednie kwalifikacje. Oferty z opisem dotychczasowej działalności i żądaniem wynagrodzenia prosimy składać w listach poleconych do Biura Stowarzyszenia.

PRZETARG.

Komitet Likwidacyjny Państwowych Zakładów Graficznych Min. Skarbu (Warszawa, Al. Jerozolimska 91) ogłasza na dzień 23 stycznia 1930 r., o godz. 17-ej przetarg ofertowy i ustny na sprzedaż aparatu do szwejsowania z zaworem i manometrem, tokarki do metalu, wiertarki stołowej motorowej, wiertarki z uchwatem, heblarki zwyżajnej, cyrkularki do drzewa na drewn. stole, pras do belowania ściepek, sieczkarni, aparatu do odkurzania i materiałów działu elektrotechnicznego. — Przedmioty wystawione na przetarg oglądać można w składzie PZG. Al. Jerozolimska 91. — Informacji udziela Komitet Likwidacyjny, tel. 48-49 godz. 11—15.

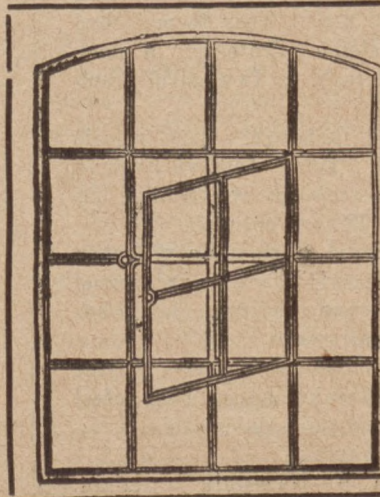
PRZETARG.

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie rozpisuje niniejszem publiczny przetarg ustny na dzień 30 stycznia 1930 w Państwowym Kierownictwie budowy baraków w Oświęcimiu do którego, w myśl rozporządzenia Ministerstwa Robót Publicznych w Warszawie z dnia 24. 11. 1926 L. IX-Z-3170/26, dopuszcza do wzięcia udziału w przetargu wyłącznie Powiaty, Magistraty, Gminy oraz Instytucje filantropijne i humanitarne celem sprzedaży:

- 1) inwentarza elektrotechnicznego, znajdującego się w baraku Nr. 21,
- 2) inwentarza budowlanego, znajdującego się w szopach i na placu obok szop, na terenie IV. Magazynu Tyt.,
- 3) inwentarza budowlanego, znajdującego się w baraku Nr. 48,
- 4) inwentarza pożarowego, znajdującego się w baraku Nr. 79.
- 5) inwentarza instalacyjnego znajdującego się w piwnicy Zakładu kąpielowego,
- 6) inwentarza elektrotechnicznego, znajdującego się w garażu prowiz. elektrowni,
- 7) inwentarza szpitalnego.

Dokładny spis przedmiotów przeglądać można w Dyrekcji Robót Publicznych w Krakowie w godzinach urzędowych od godziny 10—11 (drzwi Nr. 14), zaś przedmioty przed przetargiem w Państwowym Kierownictwie Budowy Baraków w Oświęcimiu.

Za Wojewodę: inż. Henryk Dudek, Dyr. Robót Publiczn.

**FABRYKA KRAT
I OKIEN KUTYCH**

Edw. Siwka i Ska.
Środa — tel. 127

dostarcza jako specjalność:

OKNA żel.-kute, każdego rodzaju i wielkości dla fabryk, mieszkań i chlewów, oraz wszelką konstrukcję żelazną, dla budowli

Cenniki na żądanie

5186

Przetarg przymusowy!

W poniedz., dnia 20. stycznia 1930 r. o godz. 11-tej w Poznaniu przy ul. Przemysłowej 26 sprzedam najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą, ewentualnie może nastąpić zapłata za porozumieniem się z wierzycielem pewnymi papierami wartościowymi:

lokomobilę zapędową 36 kon., silnik elektryczny, tokarkę czołową, 8 tokarek normalnych, tokarkę rewolwerową, 7 wiertarek do metalu, heblarki i Shapiingi do metalu, gryzarki, maszyny do gwintowania i rowkowania, prasy ekscentryczne, walcownię blach, szlifierki, młot mechaniczny, ogniska kuzienne, kowadła i narzędzia, 45 imadeł ślusarskich,

2 warsztaty stolarskie z kompletem narzędzi, piłę cyrkularną, tokarkę do drzewa, wiertarkę do drzewa, aparat do spawania autogen., 82 mtr transmisji, heblarki i piły taśmowe do drzewa.

Obejrzeć można godzinę przed przetargiem.

8408 **Krawczyk, kom. sądowy, Dąbrówki 14**

OGŁOSZENIE.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza na dzień 28 stycznia 1930 roku przetarg publiczny na roczną dostawę wyrobów fajansowych (misek, umywalk i pisuarów wagonowych).

Bliższych informacji udziela Wydział Zasobów Dyrekcji w Wilnie, Słowackiego 2, III piętro, pokój 38.

KONKURS

na dostawę kas ogniotrwałych, stalowo-pancernych.

Dyrekcja Poczty i Telegrafów we Lwowie rozpisuje konkurs na dostawę 50 sztuk kas ogniotrwałych, opancerzonych ze wszystkich stron twardymi płytami stalowymi i granitowym żelbetonem, lakierowanych zewnątrz i wewnątrz, o wymiarach: wysokość 100 x szerokość 66 x głębokość 63 cm. z tresorem wewnętrznym, z podstawą stanowiącą wraz z kasą jednolitą całość i osobną drewnianą nasadą o łącznej wadze około 525 kg. Kasy te mają być zaopatrzone w specjalne zamki systemu „Protektor“ o okrągłych stalowych zasuwach i kluczach w dwu garniturach z podwójnym uzębieniem.

Oferty pisemne w zamkniętej kopercie należy wnieść do Oddziału 3-go Dyrekcji Poczty i Telegrafów we Lwowie główny gmach pocztowy ul. Słowackiego w terminie do dnia 31 stycznia 1930 r. o godz. 12-a w południe.

Do oferty ma być dołączony kwit głównej Kasy Urzędu Poczтового Lwów 1 na kwotę odpowiadającą 5 proc. łącznej ceny ofertowej tytułem przepisowego wadium, oferty bez powyższego kwitu nie będą rozpatrywane.

Dyrekcja Poczty i Telegrafów zastrzega sobie zupełną swobodę w wyborze i zatwierdzeniu zgłoszonych ofert bez względu na podane ceny względnie unieważnienie niniejszego i rozpisanie nowego konkursu.

Proces: w. z. Laidler m. p., Naczelnik Wydziału.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Magistrat król. stol. miasta Lwowa ogłasza przetarg na wykonanie sprzętów szkolnych (umeblowania) w szkole im. M. Magdaleny.

Formularze ofertowe i informacje otrzymać można w godzinach od 11—13 w Wydziale III, od dnia ogłoszenia przetargu (Ratusz III p. drzwi Nr. 115), Termin składania ofert naznacza się na dzień 16 stycznia 1930 r. o godz. 12, o której to godzinie nastąpi otwarcie ofert.

Do oferty należy dołączyć kwit na złożone w Kasie Miejskiej wadium w wysokości 5 proc. sumy oferowanej.

Oferty bez wadium nie będą brane pod uwagę.

Dr. Tadeusz Obmiński w. r.
zast. Komisarza Rządu p. o. Prezydenta miasta.

OGŁOSZENIE.

Śląski Urząd Wojewódzki — Wydział Robót Publicznych ogłasza na posadę inżyniera-referenta dla spraw pomiarowych

KONKURS.

Wymagane są następujące warunki:

- przynależność państwową polską,
- egzamin dyplomowy politechniki polskiej, albo równorzędne studia zagraniczne,
- posiadanie uprawnień mierniczego przysięgłego w myśl ustawy o mierniczych przysięgłych z dnia 15 lipca 1925.,
- praktyka zawodowa, szczególnie w dziale uzupełniających pomiarów i nowych zdjęć poligonowotachymetrycznych,
- znajomość języka polskiego w słowie i piśmie.

Przy równorzędnych kwalifikacjach kandydaci mogący wykazać się praktyką na terenie b. zaboru pruskiego i austriackiego w części śląskiej, ewentualnie znajomością odpowiednich ustaw i instrukcyj katastralno-pomiarowych w tych dzielnicach będą mieć pierwszeństwo.

Do posady przywiązane są pobory według umowy

Podania z dołączeniem uwierzytelnionych dokumentów należy składać w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim — Wydział Robót Publicznych w Katowicach do dnia 31 stycznia 1930 r.

Wojewoda: w. z. Żurawski, m. p., wicewojewoda.

PRZETARG.

Rada Portu odda w drodze publicznego przetargu prace i dostawy przy budowie nadbrzeża kolejowego długości 243 mtr. nad Martwą Wisłą, przy drodze Broschkischer Weg powyżej gmachu Poczty Polskiej. Szczegółowe warunki przetargu będą ogłoszone począwszy od dnia 27 grudnia 1929 r. w Biurze Technicznym Rady Portu w dni powszednie od godziny 8—12 lub można je otrzymać za opłatą 25 guldenów od Kasy Głównej Rady Portu w Gdańsku Neugarten 28/29.

Termin przetargu we czwartek dnia 30 stycznia 1930 roku o godz. 10-tej przed południem.

Przydział nastąpi w ciągu czterech tygodni.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

BLASZANE KARTKI ADRESOWE

Z WYDRUKOWANĄ FIRMĄ WYSYŁAJĄCEGO
ŻĄDAJCIE OFERTY

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

OPAKOWAŃ BLASZANYCH

„DECORUM”

SOSNOWIEC

TEL. 197 i 50.

PRZETARG.

Magistrat miasta Gdyni rozpisuje najmniejszą publiczną przetarg ofertowy pisemny na koncesję na budowę i eksploatację gazowni w Gdyni.

Oferty wypełnione ściśle według sporządzonego przez Magistrat projektu umowy koncesyjnej mają być wniesione lub przesłane w zalakowanych kopertach z napisem:

„Oferta do przetargu na koncesję na budowę i eksploatację gazowni w Gdyni“

do magistratu miasta Gdyni, pokój nr. 33 do dnia 20-go stycznia 1930 r. do godziny 10-tej rano, w którym to czasie nastąpi otwarcie ofert.

Do oferty winien być dołączony kwit na złożone w Głównej Kasie Miejskiej w Gdyni wadium w wysokości zł 10.000.

Projekt umowy koncesyjnej można nabyć w godzinach urzędowych w Magistracie miasta Gdyni, pokój nr. 33, po cenie zł 10.

Magistrat zastrzega sobie prawo dowolnego wyboru oferenta, względnie nieprzyjęcia żadnej z ofert.

Prezydent Miasta.

PRZETARG

W dniu 30 stycznia 1930 r. o godz. 10-ej rano w Wyszkowie przy koszarce drogowej na 52 klm. drogi państwowej Radzymin—Wyszków odbędzie się licytacja żelaza użytkowego prostego w ilości 72.216 klg. oraz szmelcu 100.075 kg. w postaci belek różnego kalibru, pozostałych ze zniszczonego mostu żelaznego.

Powyższe żelazo znajduje się przy moście szosowym w Wyszkowie.

Licytacja rozpocznie się od sumy złotych 18.838.40 za całość.

Licytanci winni w terminie do dnia 27 stycznia 1930 r. nadesłać oferty w zapieczętowanych kopertach do Powiatowego Zarządu Drogowego w Radzyminie z napisem „Oferta na kupno żelaza“, dołączając kwit Kasy Skarbowej na wpłacenie wadium w wysokości 10 proc. sumy oferowanej (na rachunek Wojewody Warszawskiego budżet dochodowy Min. Rob. Publ.).

Utrzymujący się nabywca winien w ciągu 14 dni od dnia licytacji wnieść całkowitą zaliczowaną kwotę do Kasy Skarbowej na wyżej wskazany rachunek i przedstawić kwit Zarządowi Drogowemu, gdzie otrzyma zezwolenie na zebranie wspomnianego żelaza, które winno być wywiezione z placu w ciągu 6 miesięcy, licząc od dnia otrzymania zezwolenia.

W razie niedotrzymania terminu wywieżenia żelaza, nabywca traci prawo do niego, zaś wadium przechodzi na rzecz Skarbu Państwa.

Bliższych informacji udziela Zarząd Drogowy w biurze w godzinach urzędowych.

Kierownik Zarządu Drogowego: (—) Inż. S. Świda.

OGŁOSZENIE.

licytacji na sprzedaż przestojów dębowych w lesie chrześcijańskiej gminy miasta Belża p. i stacja w miejscu.

Tymczasowy Zarząd powiatowy w Sokalu sprzedaje za pomocą ofert pisemnych następującą ilość drewna dębowego na pniu w lesie chrześcijańskiej gminy miasta Belża poczta i stacja w miejscu:

1. w oddziale 45 około 675.882 m³ masy, pochodzącej z 242 drzew;
2. w oddziale 46 około 733.633 m³ masy, pochodzącej z 367 drzew;
3. w oddziale 47 około 819.580 m³ masy, pochodzącej z 430 drzew;
4. w oddziale 56 około 437.289 m³ masy, pochodzącej z 213 drzew;

8389

WYROBU
AMERYKAŃSKICH FABRYK
POMPY
POŻARNICZE
I DO INNYCH CEŁÓW
URUCHOMIANE OD TYLNEJ OSI
SAMOCHODU
(CZAS MONTOWANIA
KILKA MINUT)
WYRZUT PIONOWY 20 MTR.
WYDAJNOŚĆ
OD 250 DO 500 LITR./MIN.
(EWENTUALNIE WIĘKSZA
WYDAJNOŚĆ
NA MNIEJSZĄ WYSOKOŚĆ)
POLECA
S. TRĘBICKI
WARSZAWA - KOPERNIKA 33

5. w oddziale 57 około 436.231 m³ masy, pochodzącej z 203 drzew.

Razem 1.445 sztuk dębów. o szacowanej i na sprzedaż wystawionej masie drewna 3.152.615 m³. — Przedmiotem sprzedaży na pniu jest tylko drzewo wraz z korą 1.455 szt. dębów od ziemi aż do 30 cm. średnicy bez kory w cieńszym końcu.

Oferty pisemne w zalakowanych i opieczętowanych kopertach z podaniem oferowanej ceny kupna w dolarach St. Z. A. P. należy wnieść do Tymczasowego Zarządu powiatowego w Sokalu najpóźniej do dnia 24 stycznia 1930 r. do godz. 11-tej przed południem — poczem nastąpi otwarcie w obecności ewentualnie przybyłych oferentów.

W ofercie należy wyraźnie podać, że oferentowi są znane warunki sprzedaży tegoż drewna i że im się w zupełności poddaje.

Warunki te są do przejrzania w Tymczasowym Zarządzie powiatowym w Sokalu, w Magistracie miasta Belża lub Zarządzie lasów Zielona, poczta i stacja Belż.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego:

Starosta Powiatowy: (—) Olszewski m. p.

OBWIESZCZENIE.

Dyrekcja Towarzystwa Kredytowego m. Kalisza na zasadzie § 96 Ustawy Towarzystwa podaje do wiadomości, że z powodu spóźnionej pierwszej licytacji, nieruchomości Nr. 409 B przy ulicy Piskorzewie w Kaliszu wyznaczona została za zaległe raty od pożyczki Towarzystwa na powtórna przymusowa i ostateczna sprzedaż, która odbędzie się w kancelarii Notariusza Aleksandra Rudzkiego w Kaliszu w dniu 4 kwietnia 1930 r. o godzinie 11-tej przed południem.

Nieumorzona część pożyczki Towarzystwa obciążającej tę nieruchomość wynosi 100.000 zł. oprócz zaległych rat kar i kosztów licytacyjnych.

Licytacja rozpocznie się od sumy 120.000 zł. Wadium w sumie 20.000 zł. winno być złożone w gotówkę.

Warunki licytacyjne, obowiązujące nabywcę wymienione są w zbiorze objaśnień, złożonych przez Dyrekcję do księgi hipotecznej nieruchomości Nr. 409 B. hip. w Kaliszu przy wniesieniu ostrzeżenia o sprzedaży w pierwszym terminie.

PRZETARG.

Na sprzedaż 2456.53 m³ drewna użytkowego w dłu-
życach z Nadleśnictwa Lublin odbędzie się dnia 20 stycznia
1930 r., o godz. 12 w lokalu Dyrekcji Lasów Państwowych
w Radomiu przy ul. Żeromskiego 53.

Informacji udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu oraz
Nadleśnictwo przy st. kół. Swidnik.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu.

DOSTAWA RUR WODOCIĄGOWYCH.

Rozdanie dostawy niżej wymienionych żeliwnych rur
i kształtek wodociągowych według polskich norm o łącznej
wadze około 252.000 kg. nastąpi w drodze publicznej roz-
prawy ofertowej a to:

- 1) 27 szt. prostek kielichowych $D = 200$ mm. dług.
4000 m.
- 2) 653 szt. prostek kielichowych $D = 250$ mm. dług.
5 000 m.
- 3) 4 szt. krzywek kielichowych $D = 250$ mm. 45°.
- 4) 1 szt. zwężka kielichowa $D \times d = 250 \times 200$ mm.
- 5) 2 szt. trójkątów kielichowych $D \times d = 200 \times 150$ mm.
- 6) 2 szt. trójkątów kielichowych $D \times d = 250 \times 150$ mm.
- 7) 1 szt. korków kielichowych $D = 200$ mm.

Blizsze szczegóły powziąć można z formularza ofert-
owego, który wydaje Dyrekcja O. K. P. w Stanisławowie
lub przesyła pocztą za nadesłaniem należytości na porto.

Ofertę spisana na przeznaczonym do tego formularzu,
opieczetowaną w kopercie firmowej, włożyć do drugiej
koperty bez firmy z napisem „Oferta na dostawę materia-
łów wodociągowych“ zapieczetować i wnieść do Prezydium
Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Stanisławowie
najpóźniej do 20 stycznia 1930 do godziny 12-tej przed
południem.

Celem zabezpieczenia zobowiązań ofertowych, należy
złożyć wraz z wniesieniem oferty w Kasie Dyrekcji w
Stanisławowie wadium w wysokości 2 proc. wartości ofe-
rowanych materiałów, które będzie zwrócone po zakoń-
czeniu rozprawy ofertowej, względnie po podpisaniu u-
mowy.

Kwit względnie dowód na złożone wadium należy
dołączyć do oferty.

W razie cofnięcia oferty w czasie rozprawy ofertowej
jak również w wypadku odmowy potwierdzenia umowy
po przyjęciu złożonej oferty, wadium przepada na rzecz
Skarbu kolejowego.

Ceny należy podać franko wagon jednej ze stacyj pol-
skich kolei państwowych w złotych bez uzależnienia od
jakichkolwiek czynników.

Podane w ofercie ilości pod pozycją 1, 2 i 3 mogą
być przez Dyrekcję w miarę potrzeby o 10 proc. podwyż-
szone lub zmniejszone.

Dostawa wszystkich materiałów pożądana jest do 20
marca 1930.

O ileby dostawa nie mogła nastąpić do 20 marca 1930
należy w ofercie podać ostateczny termin dostawy.

Każdy oferent może być osobistie lub przez
pełnomocnika przy komisijnem otwarciu ofert, które na-
stąpi dnia 21 stycznia 1930 o godzinie 10^{1/2} przed południem
w gmachu Dyrekcji O. K.

Oferta może opiewać na całą rozpisana ilość lub tylko
na część.

Podpisana Dyrekcja zastrzega sobie prawo przyjęcia
oferty bądźto na całą ilość oferowanego materiału bądź
tylko na część tego, niemniej zastrzega sobie prawo zupeł-
nego odrzucenia oferty lub też unieważnienia rozpisania
przetargu bez podania powodów.

Dyrekcji przysługuje prawo wyboru dostawcy bez
względu na cenę.

Oferenci zostają w słowie przez przeciąg 4 tygodni
i są obowiązani złożyć kaucję w wysokości 5 proc. wartości
przyznanej dostawy.

Oferty wniesione po terminie lub takie, które nie odpo-
wiadają warunkom niniejszego rozpisania nie będą u-
względnione.

Przy różnych ofertach mają prawo pierwszeństwa
firmy, które popierają pracę Polskiego Komitetu Normali-
zacyjnego.

Oferenci pragnący korzystać z powyższego pierwszeń-
stwa winni złożyć wraz z ofertą zaświadczenie Polskiego
Komitetu Normalizacyjnego o popieraniu jego prac.

STARY PAPIER GAZETOWY (tygodniki)

około 100 centnarów do sprzedania.

Zgłoszenia uprasza się do administracji
„KUPCA“, Poznań, Wielka 10 pod nr. 666

DUŻY PIEC ŻELAZNY

ozdobny, jak nowy, odpowiedni na
wielką salę, do sprzedania za 400 zł

Zgłoszenia do administracji niniej-
szego pisma pod nr. 150.

Mam

8418

1 pompę ośrodkową 4"

kilka godzin używana, korzystnie do oddania

Centrala Maszyn, Wągrowiec

Mamy do natychmiastowego sprzedania:

Kompletnie urządzony GROBCUG z FORGELEGA

Lokomobile Gittlera H. P. 25 w dobrym stanie,

obecnie czynną. Warunki sprzedaży do omówienia we firmie:

Fabryka Gwoździ i Drutu „CLAVUS“

Leon Bądźdzrów - Włocławek 8144

Motory

Diesla leż. 6, 7, 15 u 25 PS, Lokomobile Lanza
28, 36, 42, PS. Gatry 850 i 450 mm do sprzedania
Epp, Görlich & Co, Stutthof-Dzg. 8094

OKAZJA!

Mamy do oddania natychmiast ze składu naszego w Poznaniu używane, lecz gruntownie wyremontowane (z gwarancją)

Lokomobile

1. Lanz, Mannheim, nr. 35604, 10 atm., r. b. 1914, ca 10 K. M. nom.
2. Marshall Sons, nr. 28830, 6 atm., r. b. 1897, ca 10 K. M. nom.
3. Cegielski, Poznań, nr. 566, 10 atm., r. b. 1905, ca 10 K. M. nom.
4. Flöther, nr. 1080, 7 atm., r. b. 1898, ca 10 K. M. nom.
5. Garrett Smith, nr. 7210, 8 atm., r. b. 1906, ca 10 KM. nom.
6. Niebaum & Gutenberg, 7 atm., r. b. 1903, ca 8 KM. nom.
7. Güttler & Co., nr. 351, 7 atm., r. b. 1901, ca 12 KM. nom.
8. Epple & Buxbaum, nr. 748, 6 atm., r. b. 1895, ca 8 KM.
9. Ransomes, nr. 11726, 6 atm., r. b. 1893, ca 12 K. M.

Lokomobile

niewyremontowane (bez gwarancji)

10. R. Wolf, nr. 989, 7 atm., r. b. 1882.
11. Garret Smith, nr. 5258, 7 atm., r. b. 1904.
12. Badenia, nr. 1521, 6 atm., r. b. 1893.
13. Turner, nr. 1016, 5 atm., r. b. 1882.
14. Clayton Shüttlerworth, nr. 20982, 4 atm., r. b. 1885.
15. Förster, nr. 1194, 5 atm., r. b. 1884.
16. Garreth, nr. 664, 4 atm., r. b. 1874.
17. Robey, nr. 7854, 4 atm., r. b. 1883.
18. M. Kir, Allamnastutak, przemysłowa stacjon. nr. 1961, r. b. 1896, 12 atm., pow. ogrzew. 46,604 m², ca 100 KM.

Młocarnie motorowe i parowe

gruntownie wyremontowane, z gwarancją do natychmiastowego użytku.

19. Flöther Q. A. 3. nr. 2591, 58 × 23"
20. Lanz, Mannheim, nr. 4770, 60 × 24"
21. Lanz, Mannheim, H. K., 60 × 22"
22. Lanz, Mannheim, 60 × 24"
23. Paxmann, nr. 2450, 66 × 24"
24. Standardwerk W. Schulze, Hannover, 70 × 16"
25. Ruston Proctor, nr. 18540, 66 × 24"
26. Bomforda, nr. 11576, 60 × 24"

Niewyremontowane

27. Marshall, nr. 8865, 60 × 24"
28. Standardwerk W. Schulze, Hannover, marki L. M. 6 nr. 1868, 66 × 18"

Maszyny parowe

29. leżąca Twerdy Bielitz, 8 KM.
30. leżąca Alborn-Hildesheim, 8 KM.
31. leżąca Schoenemann u. Co., 20 KM.
32. leżąca Laass u. Co., 35 KM.
33. stojąca 4—5 KM., fabrykat nieznan. 8396

Traktory

34. 1 Deering 30 P. S.
35. 1 Fordson.
36. 1 Hansa Lloyd, ca 40 KM.
37. Lanz, Mannheim, Grossbulldogi oraz różne pługi przy-czepne do traktorów.

Motory

38. Banachet, benzynowe 1,5 KM.
39. Paul, Landsberg, 6 KM., benzolowy przewoźny.
40. Paulus, ca 8 KM.
41. Łódź motorowa, 10—12 osób, benzynowa.

Prasy do słomy

42. Schulz, Magdeburg, na sznurek.
43. Lanz Mannheim, na drut.

Oprócz tego mamy do oddania korzystnie z naszych składów **różne kotły, pompy mechan., prasy do torfu, maszyny cegielniane itd.**

NITSCH & S-ka

Fabryka Maszyn, Poznań. Kolejowa 1-3. Tel. 6043, 6044, 6906

Centryfugi 300 ltr.

znanego fabrykatu bardzo korzystnie mam do od-dania w tej wielkości, chcąc wielkie zapasy opróżnić

Leon Studziński, Składy Maszyn Rolniczych
Kościerzyna-Pom. Tel. 67

8388

Elektrownia kompletnie urządzona

na prąd zmienny 220/380 volt, składająca się z 1 lokomobili Lanz 300 MK., 1 lokomobili Wolf 150 MK., 3 generatorów Ganz po 100 KVA, nowoczesnej tablicy rozdzielczej, transmisji, pasów oraz 10 kilometr. pięcioprzewodowej miedzianej sieci rozdziel-czej do sprzedania z powodu likwidacji. 8392

Wiadomość: **Lublin, Pankowski**, ul. Szopena 5.

MASZYNA

f-my „Pulverisator“, Co, Wiedeń mało używana (jak nowa), nadająca się do mielenia zboża, do śrutowania, do mielenia kości i wszelkich innych t. p. materiałów

okazyjnie — tanio do sprzedania

Zgłoszenia do f-my **St. Gaworzewski, Odolanów**
(Włp), Skład żelaza, Rynek 51 8400

Mam korzystnie na sprzedaż

- 5046 mb. toru kolejowego, 60 cm. rozpiętości, zmon-towanego na żelaznych i drewnianych ramach,
 - 13 kompletów (26 pojedynczych) wózków leśnych żelaznych z żelaznymi ramami,
 - 16 kompletów (32 pojedynczych) wózków leśnych z drewnianymi ramami,
 - 12 wózków pojedynczych placowych z drewnianymi ramami.
- Wszystko w bardzo dobrym stanie. Łaskawe oferty do adm. „Rynku Met. i Masz.“ pod nr. 8369

Korzystnie na sprzedaż

1 lokomobila „Floether“, rok budowy 1912, 16 K. M. w bardzo dobrym stanie, 1 młocarnia parowa „Ruston-Proktor“ 54 cali, bęben na łożyskach kulk., 1 młocarnia parowa „Marschall“ 60 cali, bęben na łożyskach kulko-wych w bardzo dobrym stanie, 1 elewator do słomy „Marschall“ wysokość 9 mtr., 2 traktory „Fordson“, do tychże dwa pługi „Sacka“ i dwa pługi „Oliver“, wszystko w dobrym stanie. — Zgłoszenia przyjmuje i powyższe 8412 oglądać można w firmie:

St. Kaźmierski i Ska, Leszno

ul. Kościelna 64 — Telefon Leszno 241

Stal szwajcarską

narzędziową w ilości 250 kg. sprzedamy **okazyjnie, bardzo korzystnie**
Zgłoszenia do „Par“ Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 2,18

Maszyna do wiercenia

(Bohrmaschine) używana do zapędu motorowego wzgl. ręcznego, wysokość 65 cm. **zaraż na sprzedaż**, ponieważ jest zbyteczna. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 8394

Kompletne urządzenie stolarni

mechanicznej, lokomobila 25/30 KM., oraz wszystkie maszyny do obróbki drzewa wraz z przystawkami i transmisją, wszystko prawie nowe, w zupełnie dobrym stanie **okazyjnie** z powodu likwidacji **sprzedam**. Zgłoszenia pod „Stolarnia mechaniczna“ do **Biura ogłoszeń F. Statter, Kraków, Rynek S.** 8406

Maszyna parowa

używana 60—72 P. S. leżąca, 1-cyindrowa do sprzedania 8417

Fr. Wiebusch, Rudak, pow. Toruń

Poważne biuro agenturowe poszukuje

przedstawicielstwa na Łódź

w branży żelaznej. Pierwszorządne referencje Tow. Akcyjnych. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ dla Łódź nr. 8386.

Poszukuje się wspólnika

z kapitałem 15—20 tysięcy zł. dla przedsiębiorstwa handlowego maszyn rolniczych z dobrą i zaprowadzoną klientelą w Poznaniu i na Pomorzu. Pierwszeństwo mają: młodszy kupiec z doświadczeniem w branży lub rolnik ze znajomością języka polskiego i niemieckiego w słowie i piśmie. Oferty uprasza się do administracji niniejszego pisma pod nr. 8401 8401

Mistrz ceglarski

dzielny w swym zawodzie **poszukuje od 1-go kwietnia posady** lub prędej Łaskawe zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 8398.

Starszy pan, **sądowo zaprzysiężony rewizor ksiąg**, poleca się Szan. Kupiectwu i Przemysłowi

do wszelkich prac buchalteryjnych

do kontroli ksiąg, zestawienia bilansów po cenach bardzo przystępnych. Zapewnia sumienną pracę. Zgłoszenia uprasza się do admin. niniejszego pisma pod nr. 300.

„R. Met.“

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, 1/2 str. 80 zł, 1/3 str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autypij z wyrażnych fotografii po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

KUPNA

Poszukujemy natychmiast

galwanizatora

Zgłoszenia pisemne wraz z warunkami do KÖSTLER i S-ka, fabryka harmonijek Kraków, ul. Lwowska nr 36 8387

Kupię

walce pojedynczych podstaw

używane lecz w dobrym stanie, podać cenę. Zgłoszenia: **Młyn Mikstat.** 756

Stare płyty akumulatorowe, szlam, i wszelkie stare metale

kupuje

T. Bielawski, Poznań,

Bukowska 33. — Telefon 6418. 8062

Poszukuję tokarki nożnej pociągowej

długość toczenia 800 mm.

M. A. Schmajuk, Zbaraż (Małopolska) 8413

Prasę hydrauliczną

silną, skoku przynajmniej 450 mm, o ile możności dwusłupkową z przejściem pomiędzy słupkami około 600 mm lub więcej, z akumulatorem lub bez kupi 8404

Inż. Czesław Gottschalk, Poznań, Ulica Spokojna 12

Poszukuje się kupna

kilkaset metrów szyn 65—80 mm. wys. włącznie gwoździ, śrub, łubek pp. w normalnych długościach. Takowe mogą być używane, lecz jeszcze w zdatnym do użytku stanie. Oferty uprasza się nadesłać do „Par“ Poznań. Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 2,6

8402

Kupię całkowite urządzenie

gorzelni rolniczej.

Oferty z odpisem i z ceną, łącznie z kotłem i bez kotła i z warunkami zapłaty kierować proszę: Zarząd majątku **Samokleski, poczta Kamińska, koło Lubartowa.**